

Byutvikling i et folkehelseperspektiv

En kvalitativ studie om ensomhet og livskvalitet blant studenter i
kompakt byutvikling

EMMA DYBESLAND LIE

VEILEDERE

Mikaela Vasstrøm og Geir Helmersen

Universitetet i Agder, 2022

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap
Institutt for ernæring og folkehelse

Master

Forord

Arbeidet med å skrive denne masteroppgaven har vært lærerikt og spennende. Det har vært spennende fordi jeg har fått muligheten til å fordype meg i en problemstilling jeg synes er viktig, og som jeg betrakter som svært aktuell innen folkehelsefeltet. Videre ser jeg frem til å kunne anvende den nye og relevante kunnskapen som denne prosessen har medført, i fremtidig jobbsammenheng. Dette året har også vært utfordrende, og arbeidet med studien har vært en tidkrevende prosess hvor støttespillere har vært gode å ha i denne perioden. Jeg vil takke veilederne mine, Mikaela og Geir, for et godt og motiverende samarbeid, med verdifulle råd, tilbakemeldinger og innspill. Videre vil jeg også takke foreldrene mine og storesøsteren min for all støtte, hjelp og tilrettelegging gjennom prosessen, i tillegg til samboeren min Markus som alltid heier på meg. Jeg ønsker også å rette en takk til representantene fra Kanalbyen og Trollvegg, samt studentene som har stilt opp i arbeidet med å finne svar på problemstillingen. Jeg ser videre frem til å kunne bidra mer i arbeidet med å belyse viktige temaer innen folkehelsearbeidet, og gleder meg til det som venter!

Kristiansand, mai 2022.

Sammendrag

Denne masterstudien har fokus på ensomhetsproblematikken blant studenter i Norge, som særlig ble et økende problem under koronapandemien. Bakgrunnen for dette prosjektet ble dermed å belyse utfordringen gjennom å studere byutvikling i et folkehelseperspektiv.

Hensikten med denne oppgaven er å undersøke og bidra til økt kunnskap om sammenhengen mellom sosiale boformer og innvirkningen på studenters helse. Det er dermed formulert følgende problemstilling: «på hvilken måte kan sosiale boformer i kompakt byutvikling bidra til å redusere ensomhet og styrke livskvalitet blant studenter?».

Studien gjennomføres som en kvalitativ studie, hvor semistrukturert intervju er benyttet.

Utvalget består av åtte studenter fra Universitetet i Agder, en informant fra Kanalbyen og en informant fra Trollvegg Arkitektstudio. Intervjuene har blitt tatt opp med båndopptaker og deretter blitt transkribert. Transkripsjonene ble analysert ved bruk av systematisk tekstkondensering.

Sentrale funn i studien viste at utformingen av boligen må holde høy kvalitet og vektlegge estetisk bomiljø som appellerer til bruk. Videre kan deleløsninger som «den hjelpsomme naboen» bidra til økt tilhørighet til mennesker rundt seg, mens sosiale møteplasser kan skape inngangsport for samtale og opplevelser i hverdagen. Av studiens funn kan det dermed se ut til at økt kunnskap om studentene, samt fokus på etablering av sosiale boformer, kan være av betydning for å redusere ensomheten og styrke livskvalitet blant denne gruppen.

Nøkkelord: Kompakt byutvikling, sosiale boformer, studenters helse, ensomhet og livskvalitet.

Summary

The researcher has conducted a study on loneliness among students in Norway. Loneliness became an increasingly larger problem during the COVID-19 pandemic making the results of this study very relevant. The intention of the project was to shed light on the problem through the study of compact urban development in a public health perspective.

The aim of this paper is to investigate and contribute to increased knowledge of the correlation between social forms of habitation and the impact on student health and wellbeing. This resulted in the definition of the following research question: «in what way can social forms of habitation in compact urban development contribute to reduce loneliness and increase quality of life among students?».

The study is conducted using the qualitative research method of semi structured interviews. The selection consists of eight students from the University of Agder, one informant from Kanalbyen and one informant from the architect studio Trollvegg. The interviews have been recorded with a tape recorder and subsequently transcribed. The transcriptions have been analyzed through applying systematic text condensation.

Central findings in the study showed that the design of the home must maintain high quality and emphasize aesthetic living environment that appeals to use. Sharing economy solutions such as “the helpful neighbor” can contribute to increased sense of belonging to the community, while social meeting grounds can create an arena for conversations and experiences in daily life. The results of the study thereby indicate that establishing social forms of habitation can have a positive impact on reducing loneliness and increasing life satisfaction among the student population.

Key words: compact urban development, social forms of habitation, student health, loneliness and quality of life.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag	3
Summary	4
1.0 Innledning	7
1.1 Målet med studien	9
1.2 Avgrensning	9
1.3 Begrepsavklaring.....	9
1.4 Bakgrunn for valg av tema	10
2.0 Tidligere empiri og forskning	11
2.1 Folkehelsearbeid og planlegging etter plan- og bygningsloven.....	11
2.2 Utviklingen av norsk storbypolitikk.....	12
2.3 Eksisterende sosiale boligløsninger	14
3.0 Teori	16
3.1 Folkehelseperspektivet	17
3.1.1 Ensomhet og livskvalitet med konsekvenser på helse.....	18
3.1.2 Bolig, folkehelse og livskvalitet	20
3.2 Helsefremmende arbeid.....	21
3.2.1 Helsefremmende lokalsamfunn.....	21
3.2.2 Medvirkning	23
3.3 Kompakt byutvikling.....	25
3.3.1 Sosial bærekraft	26
3.3.2 Sosiale boformer.....	27
4.0 Metode og Utvalg	29
4.1 Kvalitative metoder	30
4.1.1 Sosialkonstruktivisme.....	31
4.1.2 Semistrukturerte intervju	31
4.2 Innsamlingsstrategier	32
4.3 Utvalg	33
4.3.1 Rekruttering av informanter.....	33
4.4 Planlegging og gjennomføring av intervjuene	34
4.4.1 Intervjuguide.....	34
4.4.2 Lydopptak.....	35
4.4.3 Gjennomføring av intervjuene.....	35
4.4.4 Intervjurollen	36

4.5	Transkribering	37
4.6	Analysemetode	38
4.7	Kvalitetskriterier.....	40
4.7.1	Validitet og reliabilitet.....	40
4.8	Etiske betraktninger.....	41
4.8.1	Informert samtykke.....	41
4.8.2	Konfidensialitet.....	42
4.8.3	Forskerrollen.....	43
5.0	Resultat og diskusjon av funn.....	43
5.1	Utforming av sosiale boformer i folkehelseperspektivet	44
5.1.1	Kvalitet i bomiljø	44
5.1.2	Sammendrag og diskusjon.....	46
5.1.3	Estetisk bomiljø som appellerer til bruk.....	48
5.1.4	Sammendrag og diskusjon.....	49
5.2	Deleløsninger i sosiale boformer.....	50
5.2.1	Den hjelpsomme naboen.....	51
5.2.2	Sammendrag og diskusjon.....	52
5.2.3	Økt tilhørighet til mennesker	54
5.2.4	Sammendrag og diskusjon.....	54
5.3	Møteplasser i sosiale boformer	55
5.3.1	Inngangsport for samtale.....	56
5.3.2	Sammendrag og diskusjon.....	56
5.3.3	Opplevelser i hverdagen.....	58
5.3.4	Sammendrag og diskusjon.....	60
6.0	Implikasjoner for praksis	61
7.0	Styrker og begrensinger ved studien.....	63
8.0	Konklusjon	64
9.0	Referanseliste.....	65
Vedlegg	.....	71
	Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	71
	Vedlegg 2: Intervjuguide til fokusgruppeintervju med studentene ved UiA	74
	Vedlegg 3: intervjuguide til studenter som bor i Kanalbyen	75
	Vedlegg 4: Intervjuguide til representant fra Kanalbyen	76
	Vedlegg 5: Intervjuguide til representant fra Trollvegg Arkitektstudio.....	77
	Vedlegg 6: Godkjenning fra NSD	78
	Vedlegg 7: Godkjenning fra FEK	81

1.0 Innledning

Ensomhet er en stor folkehelseutfordring (Helsedirektoratet, 2014, s. 11). Dette er fordi ensomhet og mangel på sosial støtte forringer livskvaliteten, påvirker menneskets mestningsressurser og medfører risiko for dårligere helse. I følge SHoT tilleggundersøkelse fra 2021, som er en undersøkelse som måler studentenes livskvalitet, kommer det frem at mange studenter i Norge er ensomme. Sammenlignet med 2018 er det en kraftig økning i ensomhet: fra 17 prosent i 2014, via 24 prosent i 2018, til 41 prosent i 2021. Mønsteret er det samme hos begge kjønn, men kvinnelige studenter har et høyere nivå av ensomhet (Sivertsen, 2021, s. 44).

Studenter flytter ofte til nye byer og skal finne seg til rette i en ny hverdag. Vanligvis kjenner de ikke mange, verken på universitetet eller stedet de har flyttet til, noe som gjør at flere studenter i Norge opplever ensomhet (Adeler, 2021). Gjennom fadderuken ligger fokuset på å skape et nytt sosialt miljø, men på grunn av koronapandemien ble denne kansellert. Dette har medført at den vanlige veien inn i et sosialt miljø på universitetet ikke har vært til stede. Ifølge Røde Kors sin rapport «*Ett år med korona: - Største humanitære tilbakeslaget i Norge siden krigen*», kommer det tydelig frem at de langvarige tiltakene som har rammet barn og unge, kommer til å få store negative konsekvenser i lang tid fremover (Adeler, 2021). Perioder med nedstengning og smitteverntiltak har ført til at de aller fleste har vært mer isolert og alene enn noen gang. Dette har også medført at flere har følt på ensomhet over en lengre periode. Nye tall fra Røde Kors viser at fire av ti føler seg ensomme på grunn av pandemien, mens det er en særlig økning i ensomhet blant studenter. Flere av disse har fått en studiehverdag de ikke var forberedt på, uten fysisk undervisning og det sosiale rundt et studiemiljø (Adeler, 2021).

Det er en økende mengde dokumentasjon på at sosial kontakt og støtte fra andre er av stor betydning for helse og livskvalitet, og at sosiale nettverk kan forebygge ensomhet (Haugan, 2021). God sosial støtte påvirker helsa vår ved at det skaper en følelse av trygghet og tilhørighet. Videre er det å treffe og snakke med andre avgjørende for hvordan man takler utfordringer i livet. Et mål i folkehelsearbeidet er at det skal arbeides mer systematisk for å forebygge ensomhet og øke den sosiale støtten. Det skal skapes mer åpenhet og flere møteplasser for å bekjempe ensomhet (Regjeringen, 2019). I stortingsmeldingen «Gode liv i

et trygt samfunn» understrekes behovet for mer kunnskap om temaet, noe denne studien har som mål å bidra til.

For studenter som ikke har etablert familie, er andre relasjoner enn venner og familie viktig for livskvaliteten (Sørensen, 2012, s. 199). I en landsdekkende undersøkelse om lykke (Hellevik 2008) ble det også spurt om samhandling med naboer, om man prater og hjelper hverandre. Her kom det frem at det var betydelige forskjeller i lykkesvar mellom de som hadde mye samhandling og de som hadde lite, hvor de med mye samhandling med naboen følte seg lykkeligere (Sørensen, 2012, s. 199). I Norge er naboskap i form av nye boformer og fellesskapsløsninger under planlegging. Slike sosiale boformer i by- og stedsutvikling er i tråd med FNs mål om sosial bærekraft. Dette kan skape gode sosiale nettverk og bidra til at mennesker viser større omtanke for hverandre (Nitter, 2021). Videre er fokus på folkehelse i arbeidet med by- og stedsutvikling viktig for å bidra til trivsel og god livskvalitet for alle, deriblant studenter. Når mennesker settes i sentrum for samfunnsutviklingen, kan det skapes samfunn som er bærekraftige og levende (Regjeringen, 2019). Det viser derfor at det er behov for å drive kompakt byutvikling i et folkehelseperspektiv, noe denne studien skal bidra med å belyse.

I et samfunnsperspektiv har psykiske lidelser relatert til ensomhet en kostnad på rundt 70 milliarder kroner årlig (Prop. 1 S (2012-2013), s. 187). Denne summen innebærer en rekke beregninger på hva blant annet behandlingsutgifter, trygdeutgifter og tapt livskvalitet koster samfunnet. På individnivå kan ensomhet påvirke både den psykiske og fysiske helsen, og oppleves som en belastning for det enkelte individ (Folkehelseinstituttet, 2015). For mange har ensomhet vært et usynlig problem, men med koronapandemien har det blitt et tydelig belyst tema. Pandemien er med på å sette fokus på hva det vil si å være ensom og det skaper åpenhet rundt et sensitivt tema (Adeler, 2021). Det er likevel nødvendig med mer kunnskap om hva som kan bidra til å redusere ensomhet og styrke livskvaliteten særlig blant studenter. Denne oppgaven er ment å være en bidragsyter til dette innen området.

1.1 Målet med studien

Målet med denne studien er å få økt kunnskap og forståelse om sosiale boformer i kompakt byutvikling og sammenhengen mellom studenters helse. På bakgrunn av dette er det formulert følgende problemstilling:

«På hvilken måte kan sosiale boformer i kompakt byutvikling bidra til å redusere ensomhet og styrke livskvalitet blant studenter?»

1.2 Avgrensning

Formålet med studien er å undersøke sosiale boformer i kompakt byutvikling med innvirkning på ensomhet og livskvalitet blant studenter. Av studentene består utvalget av kvinner og menn i alderen 22 til 27 år som er tilflyttere til Kristiansand, og som studerer ved Universitetet i Agder. Årsaken til at det kun er inkludert studenter som er tilflyttere til byen, er på bakgrunn av at dette er en gruppe som vanligvis ikke har et etablert nettverk og derfor har større behov for arenaer med sosialisering.

1.3 Begrepsavklaring

Folkehelse: er befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning (Folkehelseloven).

Ensomhet: er en følelse av ubestemt lengsel eller et savn etter andre mennesker (Helsenorge, 2018).

Livskvalitet: kan bli definert som «psykisk velvære, som en opplevelse av å ha det godt» (Næss, 2012, s. 15).

Helsefremmende arbeid: er tiltak for å bedre livskvalitet, trivsel og muligheter til å mestre utfordringene man utsettes for, samt reduksjon for å utvikle risikofaktorer for sykdom (Braut, 2018).

Kompakt byutvikling: kjennetegnes med tett bebyggelse, i urbane områder, som er bundet sammen ved hjelp av offentlig transport. Det er også kort avstand mellom servicetilbud, arbeidsplasser og bosted (Hanssen et al., 2015, s. 13).

Sosiale boformer: er boliger med større grad av deling og nabofelleskap enn i vanlige boliger (Solberg, 2021, s. 9)

1.4 Bakgrunn for valg av tema

I Norge er det fortsatt behov for over 14 000 boliger dersom man skal nå målet om at 20 prosent av studentene skal ha mulighet til å bo i en studentbolig (Bjørnevik, 2018). Dette bidrar til et stadig mer presset privat boligmarked, som betyr boliger av varierende standard. En trygg bolig er viktig for en god studiehverdag, og det er nødvendig å fokusere på studentenes boforhold (Bjørnevik, 2018). Gjennom Kristiansand kommunes områderegulering av Lund Torv, som er et område mellom universitetet og sentrum av Kristiansand, blir det presentert planer om å bygge studentboliger og annen bebyggelse med blanding av flere funksjoner (Kristiansand kommune, 2020, s. 33). Studentboligene skal ha tilhørende fellesfunksjoner som treningssenter, vaskeri, restaurant og felles oppholdsrom. Videre skal det også etableres et større uterom med felles oppholdsarealer for øvrig boligbebyggelse og studentboligene (Kristiansand kommune, 2020, s. 33). Dette bygger på Juul og Frost arkitekter sin utviklingsplan for universitetsbyen Kristiansand frem til 2040, hvor visjonen er å gjøre Kristiansand til en universitetsby. Arkitektene anbefaler å ha fokus mot den brede forbindelsen mellom UiA og kvadraturen, for å trekke universitetet nærmere byen (Juul Frost arkitekter, 2014, s. 10). Dette kan blant annet gjennomføres ved at man belyser attraktive bydeler i sentrum av Kristiansand, og hvor studenter kan få en enda større rolle. Et eksempel på dette kan være Kanalbyen i Kristiansand, som er en ny bydel der det tidligere var et havnelagerområde og som nå er i tett samarbeid med kommunen. Her eksiterer det nye boliger omkranset av turområder, badeplasser og sosiale møtesteder som kan bidra til at studenter kan komme sammen med andre. Etter å ha lett etter forskning om studenter og kompakt byutvikling viser det seg at det i denne sammenhengen er en gruppe som det har blitt lite forsket på. Med bakgrunn i dette ønsker denne studien å belyse sosiale boformer i den kompakte byen og innvirkning på studenters helse. Videre er det et mål at funnene i studien kan være til inspirasjon i arbeidet med å redusere ensomhet og styrke livskvalitet blant denne

målgruppen, og at folkehelseperspektivet i større grad blir ivaretatt i fremtidens kompakte byer.

2.0 Tidligere empiri og forskning

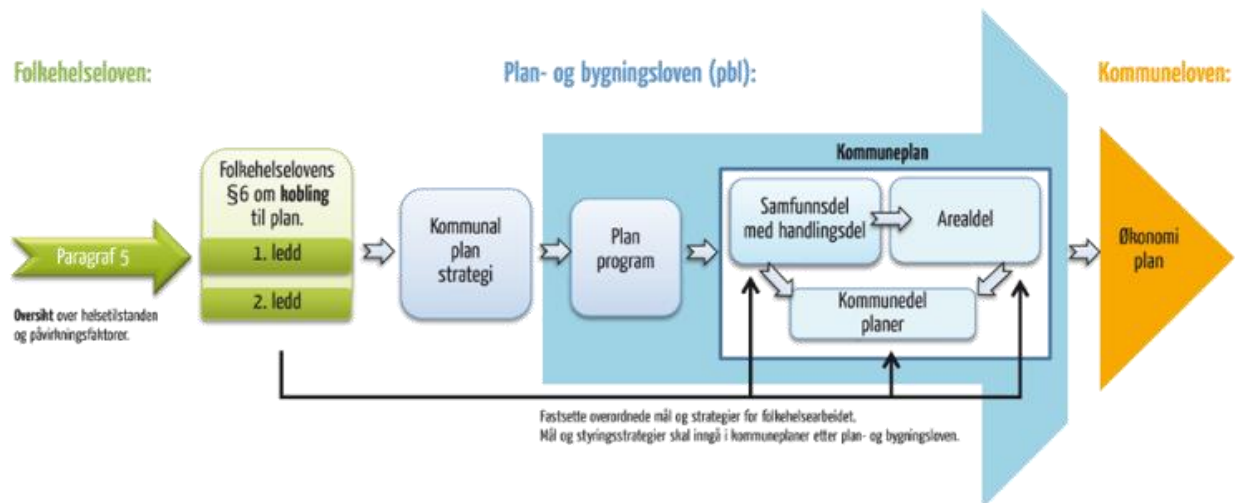
I denne delen vil det bli fokusert på plan- og bygningsloven i samarbeid med folkehelseloven. Deretter kommer det en redegjørelse av utviklingen i norsk storbypolitikk, hvor det videre blir trukket frem tre ulike eksempler på eksisterende sosiale boligløsninger.

2.1 Folkehelsearbeid og planlegging etter plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven fra 2008 er den viktigste loven for forvaltning og bruk av arealer i Norge (Hanssen & Aarsæther, 2018, s. 17). Sammen med folkehelseloven har denne vært med å prege slik utviklingen er i dag, og er en av nøklene til bærekraftig utvikling i hele landet. Smartere byer, boligkrise, det grønne skifte, eldreomsorg, torg og møteplasser, næringsutvikling, byliv, grøntområder, bilfritt sentrum, folkehelse og sykkelstier. Fellesnevneren er at alt omfattes av planlegging etter plan- og bygningsloven eller er aktuell for slik planlegging. Rammene for blant annet utviklingen av by- og stedsmiljøer, samt våre hverdagsomgivelser, påvirkes av planlegging. Videre dreier det seg om en offentlig styring som er kunnskapsbasert, fremtidsorientert og der enkeltinnsatser samordnes for å nå en politisk fastsatt målsetting. Planlegging preger utviklingen på de fleste politikkområder og virker inn på mulighetene for å nå en rekke politisk vedtatte mål og ambisjoner (Hanssen & Aarsæther, 2018, s. 17). Folkehelseloven fra 2012 skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, deriblant utjevne sosiale helseforskjeller. Loven fastsetter at folkehelse er et ansvar i alle sektorer, ikke bare i helsesektoren, og på alle forvaltningsnivåer. Dette vil si kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter. Folkehelseloven bygger på fem grunnleggende prinsipper for folkehelsearbeidet; «helse i alt vi gjør», utjevne sosiale helseforskjeller, bærekraftig utvikling, føre-var og medvirkning (Regjeringen, 2021).

I folkehelsearbeidet er plan- og bygningsloven et sentralt verktøy for å bidra til utvikling av helsefremmende og helseutjevnedede lokalsamfunn, samt bidra til medvirkning i utvikling av nærmiljø og lokalsamfunn (Helsedirektoratet, 2019). Å fremme helse er bestemt som en oppgave som skal ivaretas i planlegging etter plan- og bygningsloven. Folkehelseloven

understøtter hvordan folkehelsehensyn skal ivaretas i planarbeid. Koblingen mellom folkehelseloven og plan- og bygningsloven presenteres som i figur 1:

Figur 1 Folkehelse i kommunalt planarbeid (www.kommunetorget.no)

Kommunal planlegging har til hensikt å påvirke folks livsbetingelser, hverdagslivets arenaer, lokalsamfunnets kvaliteter samt de sosiale, miljømessige og økonomiske rammebetingelsene for samfunnsutviklingen. Plan- og bygningsloven fra 2008 tydeliggjør altså folkehelse som hensyn i planleggingen. I folkehelsearbeidet har planlegging som virkemiddel på samme måte blitt vektlagt i stadig sterkere grad de siste årene, særlig i folkehelseloven (Hofstad, 2018, s. 5).

2.2 Utviklingen av norsk storbypolitikk

I Storbymeldingen om utvikling av storbypolitikk kommer frem at mangfoldet i utdannings-, arbeids- og fritidstilbud gjør byene attraktive for mange grupper, deriblant som bosted, arbeidssted og sosial arena (St.meld. nr. 31 (2002-2003, s. 38). De viktigste årsakene til at folk flytter til storbyregionene er arbeid og utdanning. Samtidig vokser det frem en økt interesse for andre kvaliteter storbyene kan tilby som bosted. I Norge har det vært tradisjon å se på boligbygging utenfor sentrumsområdene som et ideal. Rimelige, praktiske, helse- og familievennlige boliger har vært fremhevet, og dette har vært enklere å oppnå utenfor sentrum. Det er for mange fortsatt slik at god bokvalitet og bomiljø best kan oppnås utenfor

de store bysentra. Likevel øker interessen for å bo i områder med sentrums kvaliteter som tilbyr nærhet til ulike fasiliteter og tilbud. Mange sentrumsområder er rustet opp og gjort mer attraktive, slik at det på denne måten er enklere å oppnå god boligkvalitet i sentrumsnære områder (St.meld. nr. 31 (2002-2003, s. 38). Et eksempel på dette er Kanalbyen i Kristiansand som tidligere var et havne- og industriområde.

Byplanlegging i Norge ble tidligere sterkt inspirert av britiske byplantrender. Disse trendene var særlig knyttet til at ideer om boliger i grønne omgivelser atskilt fra industri og annen næringsvirksomhet (St.meld. nr. 31 (2002-2003, s. 38). Historisk sett har det vært slik at de med dårlig råd har måtte akseptere de dårligste boligene. Boligpolitikken i etterkrigstiden hadde som formål å sikre at også de med lite midler skulle få en «sosialt forsvarlig bolig» (Schmidt, 2014, s. 36). Videre har soneinndeling gjennom hele etterkrigstiden vært en sentral del av fysisk planlegging. I tillegg var etterkrigstiden preget av ideene om å utforme mer funksjonelle byer. Funksjonalismen var blant annet knyttet til tanker om arealeffektivitet, sunne og praktiske boliger med gode lysforhold. Drabantbebyggelsen var dominert av både funksjonalismen og de britiske ideene. Det var først på 70-tallet at disse trendene begynte å endres. Mange indre byområder har blitt rustet opp, og er blitt attraktive både som boligområder og arenaer for sosial aktivitet (St.meld. nr. 31 (2002-2003, s. 38). Spisesteder og kafeer, handel, kunst og kulturtilbud har blitt etablert etter hvert som industrien har flyttet ut (St.meld. nr. 31 (2002-2003, s. 39). Etter en periode på 80-tallet med omgjøring av boliger til kontorer i bysentra er det nå stadig større del av tidligere næringsarealer som omgjøres til bolig- eller serviceformål. Mindre håndverksbedrifter og verkstedet som holdt til i lokaler i sentrum er i dag omdannet til boliger eller mer publikumsrettet virksomhet. Noen av transformasjonene har vært mindre og enklere å gjennomføre, mens større endringer, som kornsiloer omgjort til boliger, er mer krevende (St.meld. nr. 31 (2002-2003, s. 39). Mange av storbyene har også i lang tid arbeidet med å begrense biltrafikken, skape vakre grøntarealer og byrom, og bedre tilgjengeligheten for kollektivtrafikk og fotgjengere.

Opprustningen av byens parker og møterom har skapt arenaer for sosial aktivitet og opplevelser (St.meld. nr. 31 (2002-2003, s. 39). De norske byene har også hatt en økning i ulike kulturtilbud, som blant annet kino og konsertarenaer. Norske storbyer har også mange av småbyens kvaliteter med nærhet til natur og fritidsarealer. Dette bidrar til at en del av områdene kan oppleves som småbyer i større bystrukturer. Selv om det i de største byene er en forholdsvis høy andel av eneboliger, har de fleste byene også et forholdsvis lite, avgrenset

geografisk område som er preget av høy tettet og urbane kvaliteter. Stadig flere velger å senke kravene til størrelse og utforming for å få lettere tilgang til sentrale funksjoner og tjenester. Dette har vist seg å ikke kun gjelde unge som studenter, men også stadig større grad av voksne som ønsker å bo mer enkelt i sentrum. Denne trenden kan tolkes som en endring av synet på hva som er et godt liv, hvor verdier som tilgjengelighet til møtesteder, kultur, handel og sosiale nettverk får økt betydning. Mange identifiserer seg med de sosiale og kulturelle aktivitetene man gjerne forbinder med tette bymiljøer (St.meld. nr. 31 (2002-2003), s. 39).

I dag er nesten alle norske byer i praksis vide storbyregioner med et felles boligmarked, arbeidsmarked, rekreasjonsmarked og handelsmarked (Hanssen et al., 2015, s. 20). Det er vanskelig å trekke tydelige grenser mellom by og land. Likevel er det tydelig at den nasjonale politikken om kompakt byutvikling har fått gjennomslag i norske kommuner det siste tiåret, og at dette har påvirket hvordan byer og tettsteder faktisk utvikles. Nyere statistikk viser en gradvis fortetning. Det innebærer en markant økning i befolkningstetthet, og de nyeste tallene viser at bosatte i sentrumsområdet har økt med 18 prosent (Hanssen et al., 2015, s. 20). Det er derfor viktig å rette fokuset mot disse områdene og boligene som utvikles her. I stortingsmeldingen om «Bærekraftige byer og sterke distrikt» blir det vektlagt at de mellommenneskelige omgivelsene omfatter bygg, uterom og landskap, og at alle disse faktorene spiller inn på trivsel. Det er ulike syn på hva som er en god bolig eller en god by. Regjeringen legger vekt på et samfunn hvor alle kan delta og skape god livskvalitet. Det er derfor viktig å fremme trygge og sunne steder, kulturmiljø, sosiale møteplasser og følelsen av tilhørighet. Dette kan blant annet utvikles gjennom bolig og bygningsmiljø med god arkitektur og høy miljøkvalitet som fremmer et godt sosialt miljø (Meld. St. 20 (2016-2017), s. 91). Slik som for eksempel Kanalbyen i Kristiansand. Nedenfor blir det presentert noen eksempler på boformer med sosiale løsninger som eksisterer i dag.

2.3 Eksisterende sosiale boligløsninger

Villa Holmboe

Et eksempel på et prosjekt hvor man har valgt å senke kravene til størrelse for å få lettere tilgang til funksjoner og tjenester, og som fremmer et sosialt miljø, er Villa Holmboe i Tromsø (Nitter, 2021). Her har forskere undersøkt erfaringer fra beboere. Dette var et forsøk hvor nye løsninger ble prøvd ut i et ellers konservativt boligmarked. Bofellesskapet ble svaret

for en gjeng unge som skulle etablere seg, mye på grunn av økonomiske hensyn og behov for støtte i hverdagen. Beboerne forteller at det fortsatt er et tett og positivt fellesskap, selv om det har vært både fra- og tilflytting (Nitter, 2021).

Studien viser at erfaringene med å bo tettere på hverandre har gitt beboerne mange positive opplevelser og støtte i hverdagen (Nitter, 2021). Mange forteller med glede om de gangene det har vært yrende liv, barn som myldret i svalgangen og felles aktiviteter. På tross av stor grad av fleksibilitet, byr Villa Holmboe likevel på noen begrensninger. Behovet for større mangfold av beboere kunne trolig vært lettere å oppfylle dersom felleskapet hadde vært større. Dette kunne vært løst med flere beboere å spille på og flere leilighetsstørrelser. Boligene har heller ikke vært planlagt for alderdom fordi det er begrenset tilgjengelighet for rullestolbrukere. Likevel har mange blitt boende på grunn av fellesskap og nærhet til selskap. Videre viser studien at nettverket i Villa Holmboe har fungert som erstatning for familie i nærheten, som det var flere som savnet ettersom de var innflyttere til byen. Det blir også rettet fokus på at boformen kan være et svar på samfunnsutfordringer som blant annet ensomhet. Studien peker på at dette kan være til inspirasjon for å prøve ut nye boformer for andre, og at det er stort behov for nytenkning rundt boligproduksjonen i norske byer og tettsteder (Nitter, 2021).

"Gaining by sharing"

Gaining by Sharing er et annet eksempel på en moderne boligløsning som skal ivareta sosiale, menneskelige og miljømessige behov på en bærekraftig måte. Bofellesskap planlegges og utvikles av beboerne sammen med utbygger og arkitekt, og eies av beboerne selv (Gaining by Sharing, u. å.) Hver innbygger har sin egen private bolig, litt mindre enn vanlige enheter, fullt utstyrt og organisert rundt inspirerende fellesarealer. Romkonseptet er utformet for å skape et felles miljø som legger til rette for både planlagte sosiale aktiviteter og uformelle møter. Å eie mindre individuelt med tilgang til mer kollektivt skaper muligheten til å spare mer økonomisk. Dette kan være av stor betydning for studenter som ofte har begrensede materielle ressurser. Det skaper også økt livskvalitet og tilgang til støtte fra et sosialt fellesskap innenfor et trygt og sunt miljø (Gaining by Sharing, u. å.).

Aalborg som studentby

Aalborg er en by som har gjennomgått store forandringer og utviklet boliger som er særlig attraktive for studenter. Gjennom de siste 30-40 årene er Aalborg transformert og vokst fra

industri- og arbeiderby til en kultur- og kunnskapsby (Aalborg kommune, 2019, s. 5). Byen består fortsatt av mye industri, men den er i dag videreutviklet med innovasjon, kreativitet, kultur, opplevelser, aktivitet og utdanning. Bakgrunnen for at kunnskap har fått en stigende rolle i Aalborg dreier seg blant annet om Aalborg Universitet sin eksplosive vekst i antall som studerer. Dette steg med 50 prosent fra 2011 til 2015. Parallelt med dette er det i perioden 2010 til 2016 oppført mer enn 4200 ungdomsboliger i Aalborg. Transformasjonen Aalborg har gjennomgått, har betydd at byens identitet har utviklet seg. Videre har byen posisjonert seg som en attraktiv studentby, med kultur og ungdomsboliger sentralt plassert mange steder langs havefronten og i Midtbyen. Aalborg har med andre ord benyttet byens beste beliggenhet til studentboliger. Videre arbeider byen med blandede befolkningsgrupper slik som voksne, eldre og studenter. I tillegg til dette skal de ulike bydelene utvikles med identitet og kvalitet i arkitektur og byrom (Aalborg kommune, 2019, s. 5). Det er Henning Larsens tegnestue som har tegnet studentboligene ved Aalborgs havnefront. Det har som mål å skape sammenheng mellom studentene ved universitet i Aalborg, samtidig som det skal fungere som et attraktivt møtested for øvrige innbyggere. Universitetsbygget er derfor sentrert rundt et offentlig atrium med fellesarealer, hvor det også kan gjennomføres utstillinger, kinoforestillinger eller konserter. Dette har gitt studentene nye og bedre fasiliteter i spennende omgivelser (Henning Larsen, u. å.).

Eksemplene ovenfor viser derfor at det er viktig å fremme sunne steder som bidrar til opplevelsen av tilhørighet, skaper kulturtilbud og som legger til rette for sosiale møteplasser. Dette blir også vektlagt i stortingsmeldingen om «Bærekraftige byer og sterke distrikt» (Meld. St. 20 (2016-2017), s. 91).

3.0 Teori

I dette kapitlet vil det bli redegjort for ulike teoretiske tilnærminger. Innledningsvis vil folkehelseperspektivet bli presentert med fokus på ensomhet og livskvalitet. Videre blir helsefremmende arbeid belyst, før den avsluttende delen av teorien fokuserer på byutvikling og bolig.

3.1 Folkehelseperspektivet

Folkehelse er befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning (Folkehelseloven). Med folkehelsearbeid menes samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger skader eller lidelser, psykisk og somatisk sykdom. Videre dreier det seg om å beskytte mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen (Folkehelseloven). Institusjonaliseringen av folkehelsearbeidet har bidratt til at sosiale hensyn er blitt viktigere, og at dette har bidratt til større fokus på den sosiale bærekraftsdimensjonen i byutvikling. Folkehelseperspektivet vektlegger de sosiale determinantene for god helse, samt betydningen av fordeling, og gode nærmiljøer for bedre folkehelse (Millstein & Hofstad, 2017, s. 33). I folkehelsemeldingen «Gode liv i et trygt samfunn» presenterer regjeringen den samlede innsatsen for å fremme bedre folkehelse og god livskvalitet i befolkningen, eksempelvis blant studenter (Regjeringen, 2019). Her fremkommer det at de vil videreføre og videreutvikle et systematisk, effektivt og langsiktig folkehelsearbeid. Innenfor dette er en viktig del å skape et trygt samfunn og fremme helsevennlige valg. Regjeringen ønsker å forsterke innsatsen på særlig noen områder, deriblant tidlig innsats for barn og unge, samt forebygging av ensomhet. Det er også viktig å ivareta folkehelsehensyn i planlegging etter plan- og bygningsloven som er en lovpålagt oppgave. Dette er sentralt i arbeidet med å skape gode vilkår når det gjelder helse for alle. For å skape gode, attraktive og levedyktige bo- og nærmiljø er menneskene den viktigste faktoren, og videre skape en sosialt balansert befolkning med muligheter for alle. Hvordan vi utvikler våre byer, tettsteder og nærmiljøer betyr mye for innbyggernes helse. Det ser likevel ut til å være en tendens til at sosiale dimensjoner kommer dårligere ut i kompakt byutvikling, enn miljømessige og økonomiske aspekter (Regjeringen, 2019).

Folkehelsearbeid deles inn i helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid. Det helsefremmende arbeidet tar utgangspunkt i de faktorene som kan styrke ressursene for helse. Sykdomsforebyggende arbeid legger vekt på at målet er å utsette eller forhindre sykdom hos friske individer (Mæland, 2010, s. 15). Begge disse tilnærmingene er nødvendige for at den overordnede målsettingen for folkehelsen skal nås, og i folkehelsearbeidet bør disse betraktes som komplementære tilnærminger (Mæland, 2010, s. 13).

3.1.1 Ensomhet og livskvalitet med konsekvenser på helse

Ensomhet dreier seg om en ubestemt lengsel eller et savn etter andre mennesker. De fleste studier understreker at det er følelsen av å kjenne seg ensom som er skadelig. Det å være alene er ikke det samme som å være ensom (Helsenorge, 2018).

Ensomhet har vært pekt ut som en av vår tids store trusler mot den fysiske og psykiske folkehelsen (Kjøs, 2020, s. 12). Forskning på sammenhengen mellom ensomhet og helse viser en klar forbindelse mellom det å være mye alene og en økt risiko for tidlig død. Ensomhet kan være skadelig på lik linje med røyking, overvekt og fysisk inaktivitet, ifølge den nyeste oppsummeringen av den internasjonale forskningen på området. I tillegg til de direkte negative helseeffektene svekker ensomhet også den generelle evnen til å takle utfordringer i livet og i hverdagen. Det å være ensom er altså verre for helsen og trivselen enn veldig mye annet som vi vet er skadelig (Kjøs, 2020, s. 12).

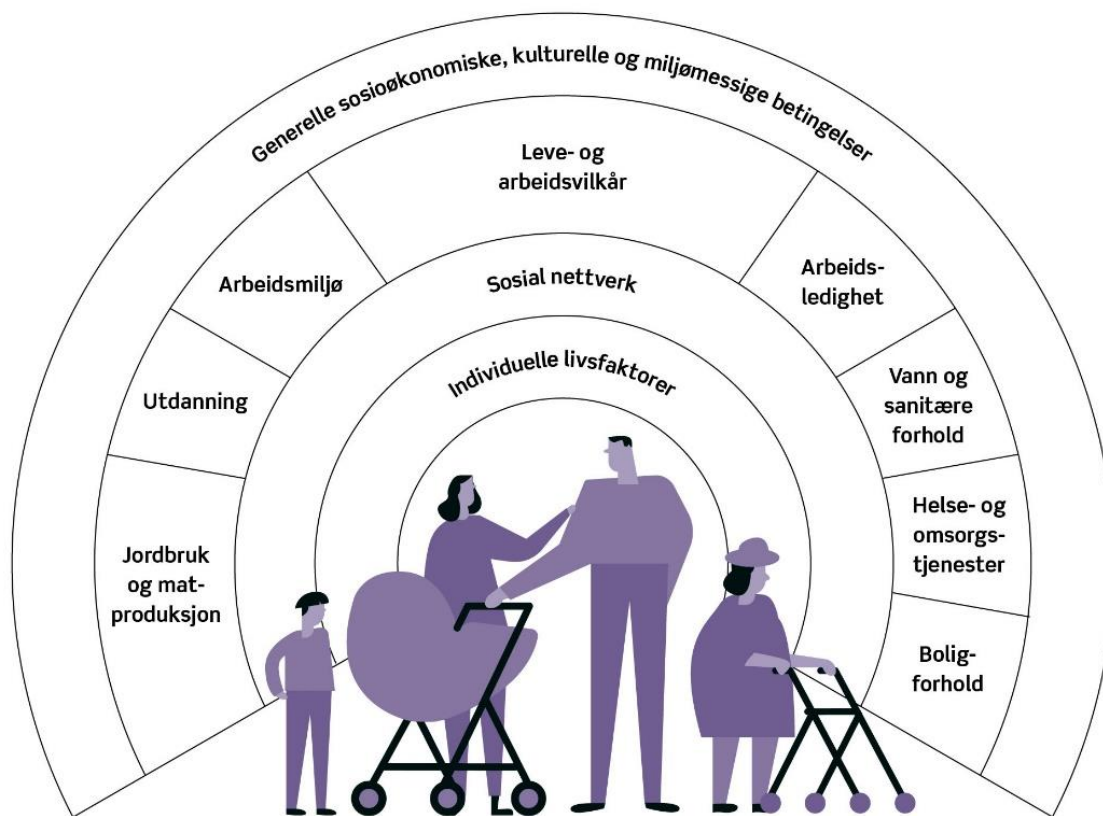
Ifølge boken til Næss et al. (2012) som omhandler livskvalitet og forskningen om det gode liv, blir livskvalitet definert som *«psykisk velvære, som en opplevelse av å ha det godt»* (Næss, 2012, s. 15). Verdens helseorganisasjon definerer livskvalitet som *«en persons vurdering av livet sett i lys av mål, forventninger og standard knyttet til kulturen og verdisystemet vi lever i»* (World Health Organization, 2012).

Livskvalitet omfatter både subjektive og objektive sider ved livet (Folkehelseinstituttet, 2019). Den subjektive livskvaliteten dreier seg om hvordan livet oppleves for den enkelte og omfatter både positive vurderinger som livstilfredshet og positive følelser som ro og glede. Den subjektive livskvaliteten kan variere fra god til dårlig, og kan oppleves som god også under sykdom og på tross av helseplager og andre belastninger. Den objektive livskvaliteten tar utgangspunkt i hvor god livssituasjon man har. Dette kan for eksempel være objektiv helsetilstand og funksjonsevne, materielle levekår, fritidsaktiviteter og arbeidsoppgaver. Livskvalitet og trivsel påvirkes av ulike faktorer som blant annet personlighet, gener, sosial støtte, mestringsressurser, kultur og økonomi. Tiltak og intervensjoner som retter seg mot slike faktorer, og som legger til rette for positive faktorer, er viktige mål for folkehelsearbeidet. Dette kan være opplevelse av glede, mestring, sosial deltakelse, autonomi og mening (Folkehelseinstituttet, 2019).

I SSB sin livskvalitetsrapport for Norge i 2021 har de sammenlignet befolkningens livskvalitet etter livskvalitet i de ulike livsfasene. Her viser tallene at de yngste aldersgruppene på 16-24 år og 25-44 år kommer dårligere ut enn resten av befolkningen. Dette handler blant annet om bosted, fritid, engasjement, psykisk helse og økonomisk situasjon. På ni av tolv indikatorer skårer studenter dårlig, og dette er en økning fra året før. Av boligindikatorerne i rapporten kommer det frem at den indikatoren som har mest betydning for livskvalitet er tilhørighet til bosted (SSB, 2021).

Statistisk sentralbyrå beregner at nordmenn bruker 15 timer og 21 minutter av døgnet i eller ved boligen (SSB, 2017). Dette tyder på at hvordan man bor og har det hjemme spiller inn på livskvaliteten. At boligen er stor nok og i god stand er med på å tilrettelegge for sosial kontakt, avkobling, arbeid og lekselesing. Det kan også bidra til at man kan holde på med flere aktiviteter samtidig. Videre er nærmiljøet de omgivelsene vi lever i. Ved å leve i et dårlig nærmiljø kan det påvirke livskvaliteten på ulike måter. Det kan være mangel på gangveier eller grøntområder i nærheten som reduserer muligheten for uteaktivitet. Videre kan også støy og forurensing gå utover helsen, samt redsel for kriminalitet i nærområdet (SSB, 2017).

Innenfor folkehelse og livskvalitet er den sosiale helsemodellen sentral. Denne blir presentert i figur 2 og fremstiller de viktigste påvirkningsfaktorene for helse fordelt lagvis i en sosial helsemodell (Mæland, 2010, s. 29). Sentralt i figuren er de upåvirkelige, individuelle egenskapene som arvelige faktorer, alder og kjønn. Disse forholdene bestemmer personers sårbarhet eller robusthet overfor ytre påvirkninger. Av disse påvirkningsfaktorene finner vi først personers levevaner. Livsstiler omhandler ikke kun individuelle valg, men gjenspeiler også påvirkninger fra omgivelsene. Det gjelder også påvirkning fra personer i nærmiljøet og sosiale nettverket, som utgjør neste lag i figuren. For god helseutvikling er de nærmeste personene, nærmiljøet og familien viktige. I det tredje laget av ytre påvirkningsfaktorer finner vi materielle forhold, knyttet til bolig, ernæring, utdanning, helsetjeneste og arbeid. Dette er levekår som bestemmes langt på vei av de generelle økonomiske, kulturelle og politiske forhold i samfunnet, og som danner modellens ytterste lag av påvirkningsfaktorer (Mæland, 2010, s. 30). Gjennom den sosiale helsemodellen kommer det frem at boligforhold er en av flere faktorer som bidrar til livskvalitet hos mennesker.

Figur 2 Den sosiale helsemodellen (Dahlgren & Whitehead, 1991)

3.1.2 Bolig, folkehelse og livskvalitet

Ifølge rapporten om «Bolig og folkehelse – hva er sammenhengen?», skapes helse innenfor rammene av folks hverdagsliv, der de lever og bor (Helgesen et. al, 2014, s. 20). I Meld. St. 17 (2012-2013) blir det fremhevet tre mål for boligpolitikken i Norge. Disse målene er; bosteder for alle i gode bomiljø, trygg etablering i eid og leid bolig og boforhold som fremmer velferd og deltakelse. Dersom vi ser dette i sammenheng med Ottawa charterets forklaringer av hva som er god helse, er alle tre målene viktige. Dårlige bomiljø kan bidra til dårlig helse, og omvendt kan gode bomiljø bidra til bedre helse. Bolig ses som et viktig element hva angår velferd fordi en fast og god bolig gir livskvaliteter som stabilitet, trygghet og tilhørighet. Videre kan mangel på bolig, eller dårlige boforhold medføre at man får dårligere livskvalitet (Helgesen et. al, 2014, s. 20).

I en forholdsvis ny forskningstradisjon blir det stilt spørsmål som tilgangen til kommunikasjon, tjeneste, grøntområder, samt kvaliteten på boligområdet påvirker vår mentale helse (Helgesen et al., 2014, s. 67). Dette dreier seg også om sosial kapital, identitet, trygghet, tilhørighet eller sosiale nettverk. Helgesen et al. presenterer videre at sosial kapital defineres som normer, tillit og nettverk som kan forbedre samfunnets effektivitet ved at det legges til rette for felles handling. Elementene ved dette som antas å bidra til god psykisk helse er opplevelsen av støtte, sosial sammenheng, deltakelse og integrasjon. Nabolag kan bidra til å etablere og vedlikeholde sosial kapital. Fordi bomiljø kan forstås som samspillet mellom beboerne, omgivelsene og den sosiale organiseringen, kan boformen bidra til å øke den sosiale kapitalen. Det betyr at det er hypoteser om at dette kan skape stabile relasjoner mellom naboer, øke deltakelse og bidra til å utvikle gjensidig tillit (Helgesen et al., 2014, s. 67).

3.2 Helsefremmende arbeid

Helsefremmende arbeid er tiltak for å bedre trivsel, livskvalitet og muligheter til å mestre de belastninger og utfordringer man utsettes for, samt å redusere sannsynligheten for utvikling av risikofaktorer for sykdom (Braut, 2018). Helsefremmende arbeid er prioritert både nasjonalt og internasjonalt, og det dreier seg om å gjøre folk i stand til å ta gode valg for egen helse. Innenfor dette området skal mennesket involveres aktivt i avgjørelser om forhold som påvirker egen helse og livskvalitet, noe som forutsetter fokus på individuelle og samfunnsmessige forhold. Faktorer i samfunnet som gir god helse må styrkes, og faktorer som medfører helserisiko må svekkes (Skjetne & Haugan, 2020).

3.2.1 Helsefremmende lokalsamfunn

Ifølge rapporten av Hofstad et al. (2016) om helsefremmende lokalsamfunn, blir det belyst at helsefremmende lokalsamfunnsutvikling har fått økende oppmerksomhet nasjonalt og internasjonalt (Hofstad et al., 2016, s. 32). I Norge har dette materialisert seg som en revitalisering og institusjonalisering av folkehelsepolitikken de siste ti årene. Videre viser rapporten at særlig integreringen av folkehelse i plan- og bygningsloven fra 2008 og innføringen av folkehelseloven i 2012 viktig (Hofstad et al., 2016, s. 32).

Et helsefremmende lokalsamfunn er i ifølge WHO et lokalsamfunn hvor det utvikles sosiale og fysiske miljøer. Dette gjør det mulig for mennesker å støtte hverandre i alle livets funksjoner og oppnå sitt fulle potensial (Hofstad et al., 2016, s. 32). Utgangspunktet for dette er en forståelse av at helse fremmes, skapes og opprettholdes som følge av en blanding av individuelle livsstilsvalg, forutsetninger og betingelsene i de miljøene en operer i. Dette kan være blant familien, på universitet, arbeidsplassen og bomiljøet. Dette viser at lokalsamfunn og lokalsamfunnsutvikling er helt sentralt for helsen. Blant betingelsene for dette finner vi sosial tilhørighet og nærmiljø (Hofstad et al., 2016, s. 32).

Sosial tilhørighet

Opplevelsen av tilhørighet er en faktor som virker helsefremmende, og folks opplevelser av sosial tilhørighet er nært forbundet med helse (Hofstad et al., 2016, s. 32). Sammenhengen mellom helse og tilhørighet er sammensatt. Det har å gjøre med faktorer både på individnivå, slik som sosial støtte, selvtillit og opplevelse av mening i tilværelsen, støtte til å ta gode helsevalg og buffereffekter i vanskelige livssituasjoner. Mennesker som er godt integrert, som føler tilhørighet i mange ulike felleskap, har også bedre forutsetninger for å utvikle sosial kapital. Det er derfor viktig at lokalsamfunnet legger til rette for at innbyggerne skal oppleve tilhørighet i sitt lokalmiljø (Hofstad et al., 2016, s. 32).

Tilhørighet dreier som en persons opplevelse av å inngå i en større sosial sammenheng og å være inkludert som venn eller medlem i sosiale felleskap (Hofstad et al., 2016, s. 33). Faktorer som har betydning for opplevelse av tilhørighet, er den faktiske muligheten til å delta i felleskap og opplevelse av anerkjennelse fra andre deltakere. For dannelsen av sosiale nettverk og utviklingen av tilhørighet er det viktig med prinsipper om likhet og gjensidighet i sosiale relasjoner. Videre oppstår felleskap ofte rundt aktiviteter. Det er gjennom å gjøre ting sammen med andre at bånd knyttes, delte interesser og nærhet erfares. I denne sammenhengen omfattes aktiviteter som alt vi anstrenger oss med; hverdagslige aktiviteter, samt produktive og restituerende aktiviteter. En viktig aktivitet og arena som kan skape tilhørighet for studenter er universitetet. For personer som av ulike grunner ikke opplever dette, for eksempel grunnet en pandemi, vil alternative aktiviteter som gir felleskap ha stor betydning for helse og trivsel. I et helsefremmende lokalsamfunn må det derfor legges til rette for arenaer for meningsfylt aktivitet. Det er likevel ikke slik at forutsetningene for å delta på aktiviteter i felleskap er likt fordelt (Hofstad et al., 2016, s. 33).

Både individuelle og kontekstuelle faktorer er sentrale (Hofstad et al., 2016, s. 33). Mestring er et nøkkelord innenfor individuelle faktorer. Mestring avhenger av tidligere erfaringer og en forventning, ikke en strategi. Dette kan erfares gjennom hele livet, og vil ha den samme positive effekten på helsen som tidligere erfaring. Det er denne erfaringen et lokalsamfunn kan gi innbyggerne sine. Lokalsamfunnet kan altså legge til rette for aktiviteter som skaper opplevelse av mestring, sosial støtte og selvtillit. Det er viktig at den enkeltes motivasjon stimuleres positivt gjennom sosial og fysisk tilrettelegging for aktivitet, mestring og utvikling av tilhørighet. Kontekstuelle faktorer dreier seg om fysiske eller sosiale barrierer som kan hindre personer i å delta i aktivitet, blant annet gjennom fysiske barrierer som avstand, økonomi, mangel på transport eller utforminger av bygninger og fellesrom. Det er samfunnets ansvar å bygge ned barrierer og sørge for at befolkningen føler seg som likeverdige borgere (Hofstad et al., 2016, s. 33).

3.2.2 Medvirkning

Innenfor helsefremmende arbeid er individet og lokalsamfunnets mulighet til medvirkning i beslutningsprosesser som angår deres helse av stor betydning (Paulssen & Moltumyr, u. å.). Mens det i plan- og bygningsloven forstås som enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i og påvirke beslutningsprosesser. Medvirkning betyr at innbyggerne i et samfunn er med på selv å planlegge sin framtid, slik som for eksempel studenter. Medvirkning i planprosesser har mål om å blant annet fremme engasjement og kreativitet, og være en plass for demokratisk deltakelse i lokalsamfunn. Videre skal medvirkning sikre gode løsninger som tar hensyn til alles behov (Wøhni, 2007, s. 15).

Medvirkning i planlegging kan oppfattes på ulike måter. En velkjent modell for medvirkning består av en skala, med liten grad eller fravær av medvirkning på den ene siden og stor grad av borgerstyring på den andre ytterligheten. Liten grad av medvirkning er dominert av enveisinformasjon fra planmyndighet til publikum og dreier seg om innholdet i planforslaget, og med mulighet for å gi tilbakemelding. Med sterk borgerstyring menes medvirkning som er inkluderende, hvor forslag til byutvikling utvikles av beboere. Dette kan anses som en regel for fremgangsmåte etter at debatten er lagt frem i offentlige rom. Slik som figur 3 viser kan grad av medvirkning sorteres inn i ulik skala (Wøhni, 2007, s. 16). Disse blir presentert nedenfor.

Offentlig

I denne delen dreier det seg om en planprosess som kun forholder seg til lovens minimumskrav, i form av vedtak og høring og annonsering av planer ved oppstart. For å innhente informasjon om prosjektet kreves det at man aktivt oppsøker dette. Videre blir det ikke tilrettelagt for aktiv deltakelse, men aktørene som er ressurssterke vil ha anledning til å oppsøke informasjon og i første del gi skriftlige tilbakemeldinger til planforslaget.

Informasjon

Her legges det til rette for et mer aktivt informasjonsopplegg, hvor planmyndighetene fokuserer mer på å informere eller innhente informasjon, i stedet for å komme i aktiv dialog. Dette kan være gjennom brosjyrer, pressemeldinger eller info-kampanjer. Man kan også delta på planutstillinger eller møter hvor planforslag legges frem og forklares. Videre kan intervjuer eller spørreundersøkelser være aktuelle ved innhenting av informasjon fra berørte parter. I denne delen er det større mulighet for å få tilbakemeldinger på planforslag og det er et mål å gi berørte informasjon som skal ivareta deres interesser (Wøhni, 2007, s. 17).

Diskusjon

Det fokuseres på et mer aktivt samarbeid hvor det vektlegges å få informasjon og synspunkter fra de som er berørte, ikke kun å gi ut informasjon. Man ønsker debatt som kan bidra til nye synspunkter eller avdekke mulige konflikter som kan føre til problemer for senere gjennomføring. Det kan også tas i bruk systematisk innhenting av data som nettbaserte tilbakemeldingsmuligheter og brukerundersøkelser. Målet er at man gjennom debatt kan få ulike innspill som kan forbedre planen og gjøre plangjennomføringen enklere. Dette kan vise seg gjennom rådgivende grupper, avisdebatter og folkemøter.

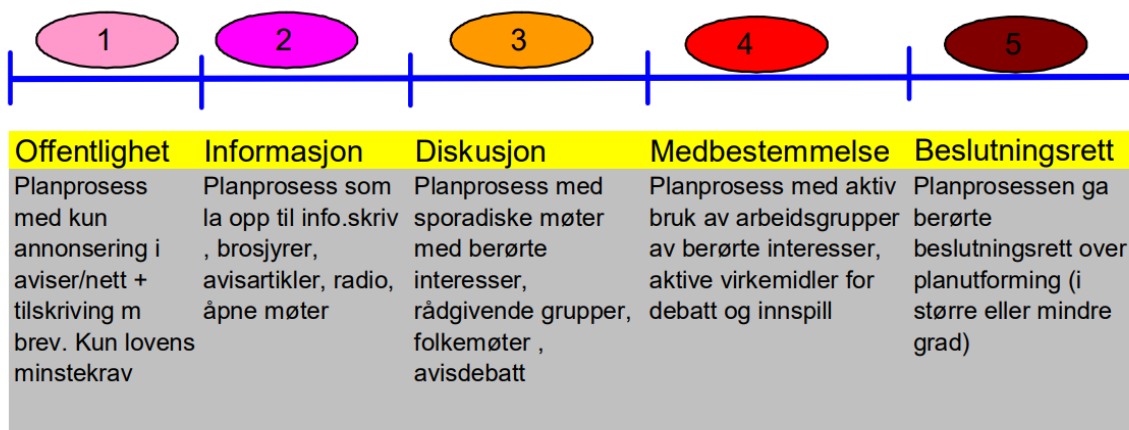
Medbestemmelse

Beskrivende for medvirkningsform er at man legger opp til stor grad av aktivisering av berørte for at disse skal være med å utforme planer som gir grad av medbestemmelse i planarbeidet. De skal i denne delen få muligheten til å påvirke resultatet gjennom å bli invitert på omfattende medvirkningsprosesser. Målet er å bidra til en læreprosess for alle involverte. Dette er en krevende fordi det må legges opp til samhandlingsarenaer der alle partene må sette av tid og ressurser til å sette seg inn i og arbeide seg igjennom saksfeltene.

Beslutningsrett

Her dreier det seg om medvirkningsprosesser der det gis beslutningsrett til aktørene i prosessen. Dette kan være i form av at politisk besluttede organ har vedtatt at innenfor bestemte rammer skal utfallet av medvirkningsprosessen bestemme planinnholdet, eller det kan være at besluttede myndighet sier at eget råd får ta avgjørelser for deres vedtak (Wøhni, 2007, s. 18).

Figur 3 Skala for grad av medvirkning. Direkte fra Wøhni, 2007, s. 17).

3.3 Kompakt byutvikling

Den kompakte byen er kjennetegnet ved å ha tett bebyggelse med en klar grense mot omland (Hanssen et al., 2015, s. 13). Dette dreier seg om urbane områder som er bundet sammen ved hjelp av offentlig transport, og hvor innbyggerne har kort avstand mellom bosted, arbeidsplasser og servicetilbud. Fortetting og konsentrasjon av flere funksjoner, som boliger, service, arbeidsplasser og kulturtilbud, kan bidra til vitalisering av byrommet og arealøkonomisering. Byutviklingsmodellen har fått stort politisk gjennomslag i mange europeiske land, deriblant Norge. Modellen kommer eksplisitt til uttrykk i den nye statlige planretningslinjen for samordnet areal-, bolig- og transportplanlegging fra 2014. Her blir det presentert at utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, med særlig fokus på høy arealutnyttelse rundt kollektivknutepunkter (Hanssen et al., 2015, s. 13).

Kvaliteten på bygninger handler ikke kun om egenskaper ved bygget, men må også ses i sammenheng med målene i samfunnet (Meld. St. 28 (2011-2012), s. 53). Det er byggene som legger premisser for hvordan vi arbeider og lever, for trivsel og livskvalitet. Regjeringen har som mål at norske bygg skal holde høy kvalitet. Blant verdiene og kulturen i samfunnet er arkitektur et tydelig uttrykk for dette. Arkitektur dreier seg ikke kun om bygg med god visuell utforming, men også om fysiske løsninger på viktige utfordringer på en rekke samfunnsområder. God kvalitet i arkitekturen har betydning på helsa og livskvaliteten til mennesker, samt sosial og kulturell samhandling. I den kompakte byen vil regjeringen medvirke til å danne trygge og gode nærmiljøer. Videre vil de etablere gode møteplasser, utvikle attraktive bygg, rekreasjon og bidra til å styrke stedstilhørigheten og identiteten til mennesker. Blant de viktigste argumentene for å skape høy kvalitet i bolig og omgivelser, er fordi dette på ulike måter kan åpne opp eller begrense folks hverdagsliv. Dette dreier seg blant annet om at det kan redusere eller bidra til følelsen av trygghet, samt hindre eller legge til rette for at ulike mennesker kan møtes (Meld. St. 28 (2011-2012), s. 53).

3.3.1 Sosial bærekraft

Sosial bærekraft handler om samfunn preget av trygghet, tilhørighet, tillit og tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø (Folkehelseinstituttet, 2020). Både sosial bærekraft og folkehelse dreier seg om å sette menneskelige behov i sentrum, gi sosial rettferdighet og like livssjanser til alle, legge til rette for at mennesker som bor i lokalsamfunnet kan påvirke forhold i nærmiljøet og muliggjøre deltakelse og samarbeid (Folkehelseinstituttet, 2020).

Målet om bærekraftig utvikling, som bygger opp under valget av kompakt byutvikling som foretrukket strategi, består av tre dimensjoner (Hofstad, 2015, s. 207). Dette er den økonomiske, økologiske og sosiale dimensjonen. Disse tre er gjensidig avhengige, blant annet ved at økonomiske aktiviteter påvirker utbredelse og tilgang til økologiske ressurser, samt tilgangen og fordelingen av sosiale goder. Målet er at disse tre dimensjonene skal balanseres mot hverandre. Dimensjonene har imidlertid ikke vært gjenstand for like stor oppmerksomhet. De første årene etter Brundtlandkommisjonen gav sin rapport, var søkelyset hovedsakelig rettet mot miljømessig bærekraft. Særlig den sosiale dimensjonen ble definert ut. Man tenkte at sosial bærekraft ikke var så aktuelt tema i en norsk kontekst fordi universelle velferdsstaten sikret små sosiale forskjeller. Det er en antakelse som har vist seg å være feil. Sosial bærekraft som begrep og målsetting er nært beslektet med den brede forståelsen av folkehelse, ofte

omtalt som helsefremming. Det er først de senere årene at folkehelse har kommet inn på planleggingsagendaen, mens bærekraftig utvikling har vært der lenge (Hofstad, 2015, s. 207). Innenfor lokalsamfunnenes bærekraft er det fem dimensjoner som løftes fram som særlig viktige (Hofstad, 2015, s. 209).

Den første dimensjonen er *sosial interaksjon og etablering av sosiale nettverk i nærmiljøet* (Hofstad, 2015, s. 209). Tetthet, fysisk layout og i hvilken grad man får til en blanding mellom ulike funksjoner kan ha betydning for graden av sosial interaksjon. For det andre *deltakelse i kollektive grupper og nettverk i nærmiljøet* som er et uttrykk for nærmiljøets sosiale kapital og samhørighet. Her dreier det seg om å engasjere seg i lokalmiljøet og skape funksjonsblandede nærmiljøer som gir større grobunn for en større bredde av aktiviteter å delta i, og dermed økt sjans for deltakelse i kollektive grupper og nettverk. Den tredje dimensjonen legger vekt på *stabilitet i nærmiljøet* som en viktig faktor for lokalsamfunnets bærekraft. Liten grad av gjennomtrekk – lav inn- og utflytningsfrekvens, har blitt trukket frem som en positiv sosial kvalitet. Likevel kan det også være positivt fordi nye beboere kan tilføre kvaliteter som ikke fantes tidligere. Kanalbyen er et eksempel hvor det kan tilføre flere gode kvaliteter ved at flere unge flytter inn, slik at det blir et større mangfold av unge og eldre. Videre er den fjerde dimensjonen *stolthet og tilhørighet* som trekkes frem som en positiv kvalitet for bygging av sosial bærekraft. Stolthet og tilhørighet blir etablert gjennom folks interaksjon, engasjement og kjennskap til de fysiske omgivelsene og menneskene som bor der. For det femte ses *trygghet og sikkerhet* som elementer i lokalsamfunnets bærekraft. Dette legger grunnlaget for de andre aspektene ved lokalsamfunnets bærekraft som nevnt ovenfor. Det er blant annet vanskelig å utvikle sosial samhørighet uten en følelse av trygghet og sikkerhet (Hofstad, 2015, s. 209). Sosial bærekraft løfter altså frem faktorer som har innvirkning på folks tilgang til samfunnsmessige goder, og hvordan utformingen av lokalsamfunn kan ha betydning for sosial samhørighet og sosial kapital (Hofstad, 2015, s. 209).

3.3.2 Sosiale boformer

Med sosiale boformer mener vi boliger som har rom for en større grad av deling og nabofelleskap enn i vanlige boliger. Eksempler på ulike former for slike boformer er kollektiv, bofelleskap, serviceboliger, co-living, fellesrom, eksperimentelle deleløsninger og bofelleskap med bemanning (Solberg, 2021, s. 9).

Kollektiv er en boenhet hvor man deler en eller flere hovedfunksjoner med andre, som blant annet stue, bad og kjøkken. Soverommet er privat, og i noen tilfeller har man også eget bad eller kjøkken. Et bofelleskap består av flere selvstendige, fullverdige leiligheter med alle funksjoner som bad, stue, soverom og kjøkken. Det er også fellesareal med oppholdsrom i nær tilknytning til boligen (Solberg, 2021, s. 10).

Serviceboliger har de senere årene fått en ny oppblomstring. Dette har særlig blitt populært blant godt voksne, men også blant andre som vil leve trygt, sosialt, lettvint og uten mye ekstra husarbeid. Prosjektene har fullverdige leiligheter, bemannet resepsjon og felles fasiliteter (Solberg, 2021, s. 13).

Co-living er et alternativt leiekonsept som er å finne i store metropoler som New York, London og Berlin. Disse boligkonseptene kan variere fra å ligne et stort kollektiv til et konsept som minner om et hotell. Vanligvis er ikke rommene fullverdige boenheter, og det er mange prosjekter som er bygget på tomter regulert til næring eller hotell (Solberg, 2021, s. 13).

Fellesrom kan eksempelvis være festlokale eller storstue og er ofte en etterspurt funksjon særlig i boligkomplekser der det er mange små leiligheter. Det finnes mange prosjekter som opprinnelig er vanlige borettslag eller sameier, som har tilleggsfunksjon som felles utleielokaler eller vaskerom (Solberg, 2021, s. 14).

Eksperimentelle deleløsninger – klynger, satellitter og jokere er planløsninger som eksperimenterer og utfordrer definisjonen av kollektiv og bofelleskap. I klyngeleiligheter med satellitter er det vanligvis en til tre private oppholdsrom med minikjøkken som danner det private arealet inni en leilighet som deles av flere. Joker er et rom med bad, men uten kjøkken. Joker kan man leie, men den må være tilknyttet en ordinær leilighet eller klynge som har bad og kjøkken. Dette skaper fleksibilitet for uforutsette hendelser (Solberg, 2021, s. 15). *Bofellesskap med bemanning* er ikke det samme som institusjoner, men vanlige boliger for personer med spesielle behov, som har lønnet personell i tilknytning til boligene. Det kan være boliger for eldre som har behov for ekstra helsehjelp, men også for folk i alle aldre med nedsatt funksjonsevne (Solberg, 2021, s. 16). Noen av fordelene ved sosiale boformer er at de reduserer ensomhet og skaper inkludering (Solberg, 2021, s. 18). Sosiale boformer kan

eksitere utenfor den kompakte byen, men det kan være enklere å ivareta sosial bærekraft dersom byen er kompakt. Både kompakt byutvikling og sosiale boformer bør derfor settes i sammenheng for best mulig å ha innvirkning på ensomhetsproblematikken.

Innenfor sosiale boformer står medvirkning sentralt. Ved etablering av boliger med fellesskapsløsninger er det særlig viktig å la fremtidens beboere medvirke under utformingen av fellesarealene, for å finne riktig grad av fellesskap. Erfaring fra sammenligning av ulike prosjekter viser at fellesrom blir mer egnet, og tas raskere i bruk dersom fremtidige beboere er med på å bestemme og ta eierskap tidlig i prosessen. Dette gjelder særlig for boliger med sosiale boformer satt i gang av utbygger, kommune eller andre som ikke skal bo der selv (Solberg, 2021, s. 94).

Et eksempel på en sosial boform hvor beboerne i stor grad har medvirket, er Vindmøllebakken i Stavanger. Dette er et bærekraftig bofelleskap som representerer noe nytt i et homogent boligmarked (Design og arkitektur Norge, u. å.). Vindmøllebakken er pilotprosjektet for Gaining by Sharing som består av 40 boenheter fra små til store leiligheter. Det er videre organisert som en liten landsby som deler på omkring 500 kvadratmeter med fellesarealer. Basert på utfordringer med ensomhet og høye eiendomspriser i større byer så arkitektene og byggherren mulighet for å skape noe helt nytt, i form av at man bor tettere og deler mer. Det er en mer bærekraftig ressursbruk, som bidrar til å øke livskvaliteten og gjør det mulig for flere å eie sin egen bolig. I vindmøllebakken var beboernes involvering viktig for å bygge et godt sosialt fellesskap og en boform tilrettelagt for et mangfold av beboere i alle aldre og livssituasjoner. Gårdsrom og allrom er sentralt plassert og leilighetene omkranser de ulike fellesarealene. De viktigste fellesrommene som spiserom, felleskjøkken og felles amfi er lagt rett ved hovedinngangen for lett orientering. Videre er den universelle utformingen diskret tilpasset for å skape et lunt og positivt inneklima (Design og arkitektur Norge, u. å.).

4.0 Metode og Utvalg

I dette kapittelet vil det bli gjort rede for de metodiske valgene som er tatt gjennom masteroppgavens begynnelse til slutt. Dette innebærer de valgene som ble tatt gjennom hele prosessen fra arbeidet med ulike informanter som kunne være aktuelle, og frem til analysene

av funn var ferdigstilt. Videre vil kapitelet presentere kvalitativ metode og legge frem innsamlingsstrategi. Deretter vil utvalg, utarbeidelse av intervjuguide, planlegging og gjennomføring av intervjuer, transkribering og analysemetoder bli belyst. Avslutningsvis vil kvalitetskriterier og etiske betraktninger bli presentert.

4.1 Kvalitative metoder

Valg av metodisk tilnærming har bakgrunn i oppgavens tema og fokusområde. Som tidligere nevnt er hensikten med studien å sette søkelys på sosiale boformer i kompakt byutvikling, og hvordan dette påvirker ensomhet og livskvalitet blant studenter. For å oppnå forståelse og innsikt på området er det tatt et valg om å anvende kvalitativ metode med sosialkonstruktivistisk tilnærming for forskningen.

Kvalitative metoder er forskningsstrategier for analyse, beskrivelse og fortolkning av egenskaper og karaktertrekk eller kvaliteter ved de fenomenene som skal studeres (Malterud, 2021, s. 30). Innenfor den kvalitative tilnærmingen består materialet av tekst, som kan stamme fra samtaler eller observasjoner, mens de kvantitative metodene bygger på data i form av tall. De kvalitative metodene kan bidra til å presentere mangfold, subjektive erfaringer og nyanser. En og samme virkelighet kan alltid beskrives ut fra ulike perspektiver. Dette er på tross av at ikke alle perspektiver er like relevante for den problemstillingen vi som forskere ønsker å belyse. Det finnes mange eksempler på at kvalitative forskningsmetoder kan åpne for ny kunnskap. Vi kan for eksempel bruke kvalitative metoder til å få vite mer om menneskelige egenskaper som opplevelser, erfaringer, tanker, holdninger, motiver og forventninger. Det er også egnet til å spørre etter betydning, mening og nyanser av hendelser og atferd, og det er mulig å styrke vår forståelse av hvorfor mennesker gjør som de gjør. Vi kan lete etter levende kunnskap i sin naturlige sammenheng ved å inngå i de sammenhengende det gjelder (Malterud, 2021, s. 31). Denne metodiske tilnærmingen gjør det altså mulig å studere ensomhet blant studenter, noe som er et aktuelt tema innen folkehelsearbeidet.

4.1.1 Sosialkonstruktivisme

I følge Malterud vokste sosialkonstruktivismen frem på 1900-tallet hvor den ble en forløper til postmodernismen. Innenfor denne tradisjonen vektlegges betydningen av kultur, tekst og dialog, med samfunn, narrativer og symboler som viktige elementer for å forstå kunnskap (Malterud, 2021, s. 29). Innenfor sosialkonstruktivismen anser man sosiale fenomener som utformet og skapt gjennom samhandling mellom mennesker. Videre er det sentralt å betrakte menneskers virkelighetsforståelse av egne opplevelser, situasjoner og i kommunikasjon med andre. Mening skapes gjennom tekst og dialog, definisjoner og forståelse, og mangfold i personlige meninger blir mer sentralt enn objektive fakta. Innenfor praksisnære disipliner slik som i helsefag, der man møter individer i ulike livssituasjoner, kan disse perspektivene være aktuelle veier til kunnskap (Malterud, 2021, s. 29). Innenfor folkehelsearbeidet kan dette vise seg gjennom prosessen med å forstå kunnskap fra studentenes subjektivitet på helse og livskvalitet.

4.1.2 Semistrukturerte intervju

Intervjuer med individuelle deltakere kalles semistrukturerte intervjuer (Malterud, 2021, s. 133). Et semistrukturert intervju brukes når hverdagslige temaer skal forstås ut fra intervjupersonens egne perspektiver. Det ligger nært opp til en samtale i dagliglivet, men har som profesjonelt intervju et formål. Det er verken en åpen samtale, eller et lukket spørreskjema. Det innebærer en intervjuguide som har bestemte temaer eller forslag til spørsmål. Dette betyr at informantene får anledning til å uttale seg fritt om ulike temaer, i tillegg til at det er åpent for forandringer i spørsmålsform og rekkefølge. Intervjuet blir vanligvis transkribert, hvor lydopptakene og den skrevne teksten utgjør materialet for den etterfølgende meningsanalysen (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 46). Med utgangspunkt i min bakgrunn som folkehelsestudent ble spørsmålene i de aktuelle intervjuguidene utformet med temaer som blant annet kvaliteter i bolig og fellesrom, nabolag og livskvalitet, samt fasiliteter for å bo godt. Målet var å danne et godt fundament for å kunne samle inn data som svarer fylldig og informativt på problemstillingen i denne studien.

4.2 Innsamlingsstrategier

I løpet av prosessen med å skrive masteroppgaven har jeg benyttet ulike innsamlingsstrategier for å innhente tilstrekkelig datamateriale og tilegne meg nok kunnskap om temaet. Allerede i mars 2021 hadde jeg oppstartsmøte med veilederne mine hvor jeg presenterte mine tanker og ideer rundt masterprosessen. Jeg startet også med å lese meg opp på relevante og aktuelle dokumenter og bøker på temaet. I mai 2021 arrangerte veilederne det første møtet i Kanalbyen. Her var agendaen å få en presentasjon av historien og videre utvikling, samt en befarings i området. Deretter ble resten av våren og sommeren brukt til å fordype meg enda mer på området. Tidlig på høsten arrangerte jeg et nytt møte med Kanalbyen hvor jeg la frem mine tanker for masteroppgaven, og i dette møte ble det ytret et ønske fra dem om at studien skulle fokusere på studenter. På tross av at bydelen har som mål å være et sted for alle aldersgrupper, ønsket Kanalbyen likevel ekstra fokus på studentene.

I november 2021 satte biveilederen min meg i kontakt med representanter fra Trollvegg arkitektstudio og Kristiansand kommune, hvor vi avtalte et møte med hver av aktørene før jul. Her var formålet å informere om masterprosjektet, samt bli litt kjent med de potensielle informantene. Dette ga også anledning til at informantene kunne stille spørsmål om prosjektet, samt komme med innspill. Disse møtene ga mye inspirasjon og nyttig lærdom videre i skriveprosessen.

Deretter hjalp Kanalbyen meg med å kontakte to unge beboere i Kanalbyen med forespørsel om å introdusere dem for prosjektet mitt. Når dette var i orden, fikk jeg tilsendt kontaktinformasjonen til studentene. Det ble deretter sendt ut informasjon om meg selv og masterstudien for å høre om de var interesserte i å delta i intervju.

For å samle inn informasjon om borteboende studenter ved Universitet i Agder fikk jeg tilgang til en studiegruppe på sosiale medier. I denne gruppen henvendte jeg meg med informasjon om prosjektet og ga studentene mulighet til å stille spørsmål. De som takket ja til å delta var folkehelsestudenter, men jeg ønsket også å komme i kontakt med studenter fra andre studieretninger. Dette var for å utvide variasjonen av informanter og få en større bredde i informasjonsgruppen. Jeg tok dermed i bruk «snøballmetoden» som innsamlingsstrategi. «Snøballmodellen» går ut på at de eksisterende informantene blir spurt om å angi andre informanter det kunne være relevant å intervju. På denne måten kunne studentene komme med forslag til studenter fra andre studieretninger som kunne være interesserte i å delta i et

slikt prosjekt. På denne måten utvikler utvalget seg til en snøball som blir større etter hvert som den ruller (Thagaard, 2003).

4.3 Utvalg

I kvalitative studier fordyper man seg i data der den enkelte deltaker bidrar med betydelige mengder informasjon. Datainnsamling og bearbeiding er en tidkrevende prosess, og antall informanter kan derfor ikke være for stort. Det er viktigere at deltakerne bidrar med data av betydning enn at de er mange (NEM, 2019).

4.3.1 Rekruttering av informanter

Rekruttering av informantene var en lang og tidkrevende prosess. I januar 2022 henvendte jeg meg til de ulike aktørene som deltok på informasjonsmøtene i 2021 i form av e-post, med forespørsel om å stille til intervju. Kanalbyen og Trollvegg arkitektstudio takket ja til intervju, og disse dybdeintervjuene ble gjennomført i tidsperioden februar til mars. Informasjonsmøte med Kristiansand kommune dreide seg mye om Kristiansand som trygg by i form av kriminalitetsforebygging, belysning og avstander. Jeg ønsket gjerne å få på plass et oppfølgingsmøte i form av intervju. Etter å ha kontaktet dem med forespørsel om nytt møte fikk jeg dessverre avslag og tilbakemelding om at det ikke var anledning til å stille på videre intervju.

Etter å ha rekruttert studenter via sosiale medier, samt benyttet «snøballmodellen», takket seks studenter ja til deltagelse. Blant disse var det fem kvinner og en mann, hvorav fire studerer folkehelse. De to andre studerer henholdsvis økonomi og historie. Videre oppfylte studentene alle utvalgskriteriene for deltagelse i prosjektet som borteboende studenter ved Universitetet i Agder mellom 22 og 27 år. Det ble gjennomført et fokusgruppeintervju med alle studentene tidlig i februar. Blant informantene bosatt i Kanalbyen takket en kvinne og en mann ja til deltagelse i prosjektet, og disse intervjuene ble gjennomført i mars. Dermed ble det avholdt fem ulike intervju fordelt på ti informanter.

For å få en oversikt over de ulike studentene, og de forskjellige utsagnene de kom med i resultatdelen av oppgaven, har de blitt presentert i en tabell nedenfor. Informantene som er

studenter har fått tildelt ulike navn som de ikke heter i virkeligheten, for å anonymisere best mulig. I tillegg til studentene inkluderer som tidligere nevnt også studien informanter fra henholdsvis Kanalbyen og Trollvegg, hvor begge disse representantene er kvinner.

Navn:	Ida, bosatt i Kanalbyen	Marius, Bosatt i Kanalbyen	Ole	Emilie	Lotte	Stine	Lise	Mina
Alder:	25 år	27 år	22 år	26 år	25 år	24 år	24 år	23 år
Studie- retning:	Økonomi	Pedagogikk	Økonomi	Folke- helse	Folke- helse	Historie	Folke- helse	Folke- helse

4.4 Planlegging og gjennomføring av intervjuene

Denne delen av oppgaven vil ta for seg hvordan intervjuguiden har blitt utarbeidet, bruken av båndopptaker, gjennomføring av intervjuene og egen rolle som intervjuer.

4.4.1 Intervjuguide

Kvale & Brinkmann viser til at en intervjuguide er et manuskript som strukturerer intervjuforløpet mer eller mindre stramt. Denne kan inneholde enkelte temaer som skal dekket, eller være en detaljert rekkefølge av formulerte spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 162). I denne studien omfatter intervjuguiden forhåndsbestemte spørsmål som er formulert på forhånd.

Gjennom å benytte kvalitativ metode og bruk av intervju, var et av målene å få frem ulike menneskers erfaringer, perspektiver og opplevelse knyttet til blant annet ensomhet, nabolag og sosiale fellesløsninger. På bakgrunn av at studien består av ulike informasjonsgrupper som studenter og private aktører, fant jeg det hensiktsmessig å utarbeide ulike intervjuguider til hver av informasjonsgruppene. Felles for hoveddelen av intervjuguidene (vedlegg 2, 3, 4 og 5) er at de ble strukturert med få og åpne spørsmål, med den hensikt å la informantenes egne

beskrivelser og oppfatninger av hva som er viktig bli vektlagt. Dette ga også anledning til å stille oppfølgingsspørsmål. Senere i oppgaven vil det bli beskrevet hvordan intervjuene forløp.

4.4.2 Lydopptak

I gjennomføringen av intervjuene ble det benyttet diktafon. På denne måten ble det mulig å kun fokusere på informantene og reaksjonene underveis. Kvale & Brinkmann påpeker at intervjueren når det dreier seg om lydopptak kan konsentrere seg om intervjuets emne og dynamikk. Tonefall, ordbruk, pauser og liknende blir registrert, slik at man kan gå tilbake å lytte (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 205). Malterud understreker at det ikke er nødvendig med dyrt og teknisk avansert utstyr, men at det alltid er nødvendig å sjekke at opptaket går som planlagt (Malterud, 2021, s. 73). Underveis i intervjuene sørget jeg jevnlig for å sjekke at båndopptakeren fungerte, samt at jeg hadde ekstra batterier tilgjengelig. I samtykkeskjemaet (vedlegg 1) ble det informert om bruk av diktafon og hvordan datainformasjonene ville bli behandlet videre.

4.4.3 Gjennomføring av intervjuene

Informantene valgte selv hvor og når intervjuene skulle finne sted. To av intervjuene ble holdt på et kontor, mens et intervju var på en kafé. Hensikten med å la informantene bestemme hvor vi skulle møtes var for at informantene skulle være i trygge og kjente omgivelser. Kvale & Brinkmann peker på at de første minuttene av et intervju er avgjørende. Det er viktig at det skapes god kontakt ved at intervjueren lytter oppmerksomt og viser interesse, forståelse og respekt for det informanten sier. Videre bør intervjueren være avslappet og klar over hva han eller hun ønsker å vite (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 160).

Innledningsvis før hvert intervju fortalte jeg litt om hvem jeg var, formålet med intervjuet og hva jeg ønsket med undersøkelsen. Alle informantene fikk også anledning til å stille spørsmål før intervjuet startet, slik at potensielle spørsmål ble avklart (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 160). I gjennomføringen av fokusgruppeintervju med studentene serverte jeg pizza og brus for at intervjuet også skulle oppleves som en hyggelig og sosial sammenkomst. På bakgrunn av at studien ønsker å utforske ensomhetsproblematikken blant studenter, synes jeg det var en fin

måte å få studentene til å bli kjent med hverandre på. Da var ikke fokuset kun på å gjennomføre et intervju, men også å skape sosiale bånd med hverandre. Min erfaring er også at det ble en løsere stemning blant informantene.

Det var varierende varighet på intervjuene, men det var et gjennomsnitt på en time. Det ble understreket at datamaterialet ville bli konfidensielt og anonymisert, slik informantene allerede hadde blitt informert om gjennom samtykkeskjema. Kvale & Brinkmann viser til at det kan oppstå en viss anspenning eller angst når intervjuet er over, og at dette er fordi man kan ha vært åpen om personlige og emosjonelle opplevelser (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 160). Avslutningsvis ble informantene derfor spurt om de hadde noen spørsmål eller bestemte tema de ønsket å tilføye noe til.

4.4.4 Intervjurollen

I kvalitative intervju er det den som intervjuer som er selve forskningsinstrumentet. Det er derfor viktig å ha opparbeidet seg god kunnskap om temaet man undersøker, og mestre menneskelig interaksjon. Videre bør den som intervjuer være språklig dyktig, ha sans for gode historier og kunne klare å hjelpe intervjupersonene til å formidle sine egne fortellinger. Dette innebærer at man må treffe beslutninger på stedet om hva man skal spørre om, samt hvilke svar man skal følge opp og ikke (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 195). I forarbeidet til intervjuene brukte jeg mye tid på å lese meg opp på eksiterende teori og forskning på temaet. Jeg foretok også noen prøveintervju av studievenninner for å være bedre forberedt til intervjurollen.

Kvale & Brinkmann understreker viktigheten av å være vennlig i intervjurollen. Dette innebærer å la intervjuobjektene snakke ut, la dem fortelle i sin egen tenke- og snakkehastighet. Videre betyr det også å være rolig, avslappet, tillate pauser og vise at følelsesladede temaer kan tas opp. Det blir også pekt på følsomhet, ved at man lytter til innholdet av det som blir sagt. Det er også viktig at intervjueren er empatisk og legger merke til hvordan ting blir kommunisert (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 196). I gjennomføringen av intervjuene var det hele tiden en målsetning å være bevisst på min rolle som intervjuer. Dette ble gjort ved å vise informantene vennlighet gjennom anerkjennende nikk underveis i samtalene.

Et intervju er verbal, men også kroppslig kommunikasjon, særlig når den skjer ansikt til ansikt (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 125). Vi bør derfor tenke på hvordan vi opptrer i møte med andre, for eksempel gjennom bevegelser eller valg av klær. Kroppen bidrar altså på en avgjørende måte til å definere det kvalitative forskningsintervjuet. Den måten intervjueren plasserer seg foran informanten på, potensielt lener seg litt fremover, hvordan man holder armene, har passene øyekontakt er et tegn på at situasjonen preges av åpenhet, og at intervjupersonen blir tatt på alvor (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 126). Jeg hadde i forkant tenkt over hva jeg skulle gå kledd i, og var bevisst på den kroppslige kommunikasjonen.

4.5 Transkribering

Transkribering betyr å transformere, skifte fra en form til en annen. Det kjennetegnes ved at man skriver ned ord for ord hva som ble fortalt under intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 205). Når intervjuene transkriberes fra muntlig til skriftlig form, blir intervjusamtalene strukturert slik at de er bedre egnet for analyse. Ved at materialet struktureres i tekstform blir det enklere å få oversikt over det, og struktureringen er i seg selv en begynnelse på analysen. Transkribering er en lang og tidkrevende prosess, men avhenger av opptakets kvalitet og transkribererens skrivehastighet (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 207). På bakgrunn av dette begynte jeg prosessen med å transkribere intervjuene kort tid etter de var gjennomført, med formål om å få med mest mulig mens informasjonen var ny. Ved flere anledninger underveis i transkripsjonen måtte jeg spole tilbake på båndopptakeren for å høre om igjen det som ble sagt, med den hensikt å få med alt som ble kommunisert i intervjuene. Dette er en fordel ved bruk av diktafon.

På tross av at det ikke finnes noen universell form eller kode for transkripsjon av forskningsintervjuer, er det ifølge Kvale & Brinkmann noen standardvalg som skal tas (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 208). I min transkriberingsprosess valgte jeg å skrive ned ord for ord med alle gjentakelser og med registrering av alle «eh»-er og liknende. Dette er for å holde transkripsjonen så virkelighetsnært uttalelsene som mulig.

4.6 Analysemetode

I følge Malterud gjennomføres de fleste kvalitative studier fra medisin og helsefag med tverrgående analyse, og i denne analysen sammenfattes informasjon fra mange ulike deltakere. Videre skal likhetstrekk, forskjeller og variasjoner i erfaringer, holdninger eller følelser fra flere deltakere fortolkes og sammenfattes (Malterud, 2021, s. 92). Malterud peker på at det er mange fremgangsmåter å velge mellom når man skal gjøre en tverrgående analyse, og i denne studien blir systematisk tekstkondensering benyttet som analysemetode (Malterud, 2021, s. 94). Metoden kan brukes til å analysere mange typer empirisk data med forskjellig grad av teoretisk forankring. Analysen gjennomføres i fire trinn som vil bli presentert nedenfor (Malterud, 2021, s. 98).

I det første trinnet i analysen er målet å bli kjent med materialet og få et helhetsinntrykk (Malterud, 2021, s. 99). Jeg leste derfor grundig gjennom de transkriberte tekstene to ganger for å få oversikt over innholdet. Deretter ble det notert ned seks foreløpige temaer som var relevante for studiens problemstilling. Dette er i tråd med fremgangsmåten i boken til Malterud hvor det kommer frem at det kan dreie seg om fire til åtte temaer som vekker oppmerksomhet (Malterud, 2021, s. 99). Disse temaene kom fra utsagn til flere informanter. Deretter leste jeg gjennom det transkriberte materialet enda en gang for å se om noen aktuelle temaer var utelatt. De seks temaene som ble notert ned var «møte andre i blokka», opplevelser, boliger for studenter, fellesskap, sosialt samvær og «det må være hyggelig».

I det andre analysetrinnet skal det utarbeides tre til fem reviderte foreløpige temaer som blir til kodegrupper i dette analysetrinnet (Malterud, 2021, s. 101). Disse kodene er; utforming av bomiljø, sosial arena og naboskap. Videre skal materialet gjennomgås linje for linje for å identifisere meningsbærende enheter. Malterud peker på at det i systematisk tekstkondensering ikke er slik at hele teksten anses som meningsbærende enheter. Her skal relevant tekst skilles fra irrelevant, og vi skal sortere den delen av teksten som kan belyse problemstillingen (Malterud, 2021, s. 101). Dette var et tidkrevende og omfattende arbeid fordi det er nødvendig å være grundig og systematisk når man gjennomgår teksten. I arbeidet med å kartlegge de meningsbærende enhetene, har man hele tiden kodegruppene som grunnlag for sorteringen. Ved å merke meningsbærende enhetene i teksten blir disse systematisert og kodet. Dette kodearbeidet skal altså indentifisere og kartlegge alle de meningsbærende enhetene i teksten (Malterud, 2021, s. 101). Et eksempel på en meningsbærende enhet er «*det kan være veldig gøy med steder hvor det er ulike aktiviteter,*

som eksempel brettspill eller quiz. Da tenker man kanskje at dit vil jeg dra for å spille».

Denne meningsbærende enheten ble videre organisert under koden «møteplasser». Denne koden, sammen med kodene «utforming av bomiljø i folkehelseperspektiv» og «deleløsninger» ble dannet etter flere forsøk på å få koder som var passende for å samle de ulike meningsbærende enhetene. Videre ble også de meningsbærende enhetene plukket fra hverandre, på bakgrunn av at det kommer frem ulike sider av temaet i samme setning (Malterud, 2021, s. 102). I arbeidet med å kartlegge de meningsbærende enhetene hadde jeg hele tiden problemstillingen i tankene, og kodene som ble utarbeidet ble til slutt beskrivende for problemstillingen.

I analysens tredje trinn skal den sorterte informasjonen som ble etablert i andre analysetrinn abstrahere eller sammenfattes, ved å indentifisere og kode de meningsbærende enhetene. Målet er å systematisk hente ut mening ved å kondensere innholdet i de meningsbærende enhetene som er kodet sammen. Man skal altså forkorte innholdet ved å vurdere om noen kodegrupper kan slås sammen eller ved nærmere ettertanke ikke kan regnes som meningsbærende enheter (Malterud, 2021, s. 105). Jeg gikk derfor grundig gjennom de ulike meningsbærende enhetene under hver kodegruppe på nytt. De avgrensningene som omhandlet det samme ble skrevet til en sammensatt kort tekst. Dette resulterte i subgrupper under hver kodegruppe. Malterud peker på at det er viktig å ikke lage for mange subgrupper for å ikke miste oversikten (Malterud, 2021, s. 106). Innholdet til subgruppene ble samlet og utarbeidet til ulike gullsitat i samsvar med betydningen av innholdet i teksten.

I det fjerde trinnet i analysen ble ulike notater og tekstbiter fra det forrige trinnet satt sammen som beskrivende gjenfortellinger som utgjør resultatdelen i studien (Malterud, 2011, s. 108). Erfaringene og synspunktene til informantene ble utformet som en beskrivende tekst under hver subgruppe. Disse subgruppene fra det tredje analysetrinnet utgjorde resultatdelens overskrifter for de ulike undergruppene. Det ble deretter vurdert om gullsitatene som ble utarbeidet i arbeidet med subgruppene skulle inkluderes videre i teksten (Malterud, 2011, s. 109). Når dette var gjennomført ble de foreløpige kodegruppene omgjort til nye navn beskrivende for funnene i studiens resultatdel. Avslutningsvis i analysen skal man validere funnene opp mot sammenhengen de var hentet ut fra. Resultatene skal rekontekstualiseres opp mot det empiriske materialet (Malterud, 2011, s. 110). Dette blir presentert i resultat- og diskusjonsdelen av studien.

4.7 Kvalitetskriterier

Nedenfor blir det lagt frem noen kvalitetskriterier som bør tas hensyn til ved innsamling av data.

4.7.1 Validitet og reliabilitet

Validitet dreier seg om i hvilken grad man ut fra resultatene av en studie kan trekke slutninger som er gyldige om det man har satt seg som formål å undersøke (Dahlum, 2021). Kunnskap er ikke allmenngyldig, i den betydning at den gjelder under alle omstendigheter for hvert formål. Generaliserbarhet er derfor et problematisk begrep, uansett om forskeren har ambisjoner om at innholdet i studien skal ha overførbarhet. Forskeren skal overveie validiteten og hva studien forteller noe om, og hvilken overførbarhet disse funnene har utover den sammenhengen hvor studien er gjennomført. Det er vanskelig å svare ja eller nei på spørsmålet om det vi har funnet i studien er sant. Det viktigste er å ta stilling til hva der er sant om – hva metoden og materialet sier noe om, og overførbarheten til resultatene (Malterud, 2021, s. 23). Innenfor sosialkonstruktivismen erkjenner man at det finnes flere ulike versjoner av virkeligheten som samtidig kan være gyldige. Det kan derfor ikke være valideringens mål å bevise at man har funnet frem til sannheten, men heller overveie rekkevidden av gyldigheten og begrunne hva de sier noe om (Malterud, 2021, s. 199).

Man deler gjerne validitet inn i ytre og indre validitet. Den ytre validiteten karakteriseres ved at resultatene fra en studie kan generaliseres, og dermed gjelder en større mengde data enn det studien undersøkte. Et eksempel kan være en studie som har undersøkt et utvalg mennesker sies å gjelde en hel befolkning, dersom studien har ytre validitet (Dahlum, 2021).

Den indre validiteten sier noe om muligheten en studie gir til at funnene kan forklares gjennom hypotesen. Det dreier seg om at man faktisk måler det man ønsker å måle, og om dette er relevant. Høy indre validitet forutsetter at man har god kontroll over eventuelle bias (Dahlum, 2021).

Reliabilitet dreier seg om forskningsresultatenes troverdighet. Det behandles ofte i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan reproduseres av andre forskere. Dette har å gjøre med om intervjupersonene ville endret sine svar i et intervju med en annen forsker. Intervjuerens reliabilitet er særlig diskutert i sammenheng med ledene spørsmål, som

når de ikke er en bevisst del av intervjuteknikken, men uforvarende kan påvirke svarene (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 276).

I denne studien har det blitt gjort noen tiltak for å styrke validiteten. Fremgangsmåten som er blitt benyttet har blant annet blitt gjennomgått nøye. Videre har også hele prosessen med oppgaven blitt beskrevet slik at den skal fremstå som troverdig, pålitelig og reproducerbar. Diktafon og et utvalg av bøker har blitt lånt på universitetets bibliotek, og fremgangsmåten i studien har blitt diskutert med veiledere. Denne studien er ikke representativ for studenter som ikke er tilflyttere til Kristiansand eller er over 27 år, noe som begrenser informasjonsverdien til oppgaven. Studien presenterer også metodiske styrker og svakheter av funnene. Dette gir leseren anledning til selv å reflektere over innholdets reliabilitet og validitet.

4.8 Etiske betraktninger

Medisinsk forskning er underlagt etiske standarder som skal bidra til respekt for alle mennesker (Malterud, 2021, s. 211). Forskning som omfatter mennesker, skal kun utføres dersom formålet er viktigere enn risikoen og belastningen som forskningen innebærer for forsøkspersonen. Videre reguleres forskning av norske lover og forskrifter. Kvalitative studier betyr møter mellom mennesker med normer og verdier som viktige elementer av kunnskapen som utvikles. Som forsker skal man være kjent med de etiske utfordringene dette innebærer, og følge regelverket (Malterud, 2021, s. 211). Prosjektet er meldt inn og godkjent av NSD, og dette finnes som vedlegg 6. Videre er det også meldt inn og godkjent av FEK (vedlegg 7) som har ansvar for å vurdere forskningsetisk forsvarlighet i forskningsprosjekter på fakultet for helse- og idrettsvitenskap.

4.8.1 Informert samtykke

Kvalitative data er tekst som omhandler menneskers livserfaringer og tanker (Malterud, 2021, s. 214). Ofte gir det språklige uttrykket en sensitiv og personlig karakter til materialet. Kvalitative metoder benyttes ofte til å utforske spørsmål som er viktige for folk, for eksempel temaer knyttet til helse, sykdom, liv og død. I situasjoner der deltakeren er villig til å fremstille seg selv nakent og ærlig kan viktig kunnskap komme frem. Dette stiller derfor

strengt krav til informert samtykke. Den som deltar, skal kjenne prosjektet godt nok til å kunne ta stilling til om vedkommende ønsker å bidra med sin kunnskap eller ikke. Videre skal deltakeren på forhånd vite nok om hvordan data skal samles inn og håndteres til at det er mulig å si nei uten at det fører til konsekvenser. Deltakeren kan også underveis oppleve å angre på det som er sagt, eller oppleve at det hele utvikler seg annerledes enn man hadde sett for seg. Derfor må prosjektet inneholde klare forutsetninger som muliggjør at deltakeren kan stoppe opptaket eller slette materialet. Det er forskeren sitt ansvar å sørge for at deltakeren kjenner seg trygg på at personvern og anonymitet blir ivaretatt, uten at det er risiko for å bli gjenkjent (Malterud, 2021, s. 214). På bakgrunn av dette ble det utarbeidet informasjons- og samtykkeskjema som ble sendt til deltakerne i forkant av intervjuene (vedlegg 1). Like før vi satte i gang med intervjuene presiserte jeg også at informantene når som helst kunne trekke seg, og at alle opplysningene ville bli anonymisert.

4.8.2 Konfidensialitet

Dette innebærer at private data som identifiserer deltakerne, ikke avsløres (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 106). Det er en enighet med deltakerne om hva som kan gjøres med dataene som blir et resultat av informantenes deltakelse. I kvalitativ metode, som for eksempel ved intervju, er det andre etiske problemstillinger enn i spørreskjemaundersøkelser. Der er man sikret fortrolighet med gjennomsnittsberegninger av svarene i undersøkelsen. I en kvalitativ intervjuundersøkelse hvor informantenes utsagn fra private intervju kan inngå i rapporter som er offentlige, skal man sørge for å beskytte deltakernes privatliv (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 106).

I denne studien er det kun jeg og veilederne mine som har hatt tilgang til informasjon som kan indentifisere deltakerne. Dette er på bakgrunn av at veilederne mine bidro med å sette meg i kontakt med enkelte av informantene. I transkriberingsprosessen ble navn, arbeidstitel og annen informasjon som kunne være med å indentifisere deltakerne utelatt. Innhold fra diktafon ble slettet med en gang transkriberingen var fullført, og deretter levert tilbake til universitetet hvor minnekortet ble destruert. Videre vil all informasjon som kan identifisere deltakerne bli slettet når forskningsprosjektet er fullført.

4.8.3 Forskerrollen

Kvale & Brinkmann peker på at forskerens rolle som person, samt forskerens integritet, er av betydning for kvaliteten på den vitenskapelige kunnskap og de etiske avgjørelser som treffes i kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 108). Dette dreier seg om forskerens moralske integritet og vedkommende sin sensitivitet, empati og engasjement i moralske spørsmål og moralsk handling. Intervjueren selv er det viktigste redskapet til innhenting av kunnskap, og derfor øker betydningen av forskerens integritet i forbindelse med intervju. Etiske retningslinjer, etiske teorier og fortrolighet med verdspørsmål kan hjelpe forskeren med å ta valg som fører til etiske hensyn opp mot vitenskapelige hensyn i en undersøkelse. Likevel er det forskerens erfaringer, kunnskap, rettferdighet og ærlighet som er den avgjørende faktoren til slutt (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 108).

I forkant av prosessen med å gjennomføre intervjuene leste jeg meg opp og samlet inn kunnskap om etiske perspektiv. Dette var for å kunne møte informantene på en best mulig måte med stor grad av engasjement og forståelse. Det ble naturlig å snakke litt løst og fast om hverdagslige temaer før intervjuet gikk i gang. Dette var for å bli litt kjent og skape fortrolighet. Under intervjuene var det også et ønske at informantene selv kunne snakke om det de mente var viktig for dem å få frem om temaet, og på denne måten vise interesse for deres synspunkter. Det har vært en lærerik prosess hvor det har vært spennende å få innblikk i informantenes synspunkt på et tema jeg selv mener er svært viktig - både på individ og samfunnsnivå.

5.0 Resultat og diskusjon av funn

I denne delen av studien presenteres funnene i analysen, som deretter vil bli diskutert opp mot teori på området. Selv om det i masterhåndboken er fremmet et forslag om at resultater og diskusjon av funn skal stå i hvert sitt kapittel, er det i denne studien funnet mest hensiktsmessig å presentere dem sammen. Hensikten med dette masterprosjektet var å undersøke sosiale boformer i kompakt byutvikling og innvirkning på ensomhet og livskvalitet blant studenter. Resultatene er sortert inn i tre hovedkategorier hvor hver av delene har to tilhørende subgrupper. Det er gjennom subgruppene at resultatene blir presentert, og innholdet er i samsvar med de tilhørende overskriftene. Funnene i denne studien belyser at man gjennom kvalitet i bomiljø, estetisk bomiljø som appellerer til bruk, «den hjelpsomme

naboen», økt tilhørighet til mennesker, inngangsport for samtale og opplevelser i hverdagen kan ha betydning for at studenter føler seg mindre ensomme og opplever økt livskvalitet.

5.1 Utforming av sosiale boformer i folkehelseperspektivet

Innenfor denne kategorien vil det bli formidlet hvordan utformingen av sosiale boformer kan være av betydning for studenters helse. Dette vil bli avdekket gjennom kvalitet og estetikk i bomiljøet.

5.1.1 Kvalitet i bomiljø

Fokus på kvalitet i utformingen av fellesskapsløsninger ble særlig vektlagt blant flere av informantene. Av studentene ved UiA ble det fokusert på at boligen må være tilrettelagt for sosial kontakt, og inneholde flere samlingspunkter enn et kjøkkenbord. Enkelte av studentene hadde erfart å flytte inn i en studentbolig uten kjennskap til andre, hvor man etter å ha deltatt på arrangementer i fadderuken endte opp på hvert sitt på soverom. Dette ble av studentene beskrevet at var på bakgrunn av at det ikke eksisterte et naturlig sted for alle å oppholde seg samtidig. Det ble videre kommunisert at det kunne oppleves særlig utfordrende for sjenerte individ å bli kjent med andre i boligen, dersom det ikke var utformet med mulighet for sosiale løsninger. En boligløsning med felles resepsjon ble av noen studenter trukket frem som en god ordning for at det hele tiden skulle være mulig å henvende seg til en ansatt. Dette var på bakgrunn av at tilflyttende studenter kan ha utfordringer med å ordne alt det praktiske selv. En av studentene, Mina, trakk frem koronapandemien som særlig utfordrende. Hun sa;

«Jeg synes det var ekstra vanskelig å ikke ha noen steder å være sosial hjemme når det kun var digital undervisning hele dagen».

Trollvegg Arkitektstudio trakk på sin side frem at det ikke bør være for mange som deler fellesrom, dersom man skal oppnå trivsel i boliger med løsninger som skal bidra til sosialt felleskap. Dette kan for eksempel være sosiale boformer i form av kollektiv, hvor det bor flere enn fem personer. Dette er fordi det kan bli utfordrende å holde orden og ha god renslighet, noe som kan gi utslag i manglende forhold til stedet man bor. Et eksempel på en velfungerende løsning i bofelleskap, ble presentert ved at man har soverom og bad som de

mest intime sonene. Her vil det være mulighet for å trekke seg tilbake. Videre kan man benytte fellesstue eller andre sosiale oppholdsrom hvor det er lagt opp til å være sosial med andre beboere. På bakgrunn av at mennesker er forskjellige og med ulike behov, ble det vektlagt at slike soner kan være viktige å ivareta. Representanten fra Trollvegg beskrev videre at kaffebarkjeden Starbucks kunne være et godt eksempel på dette, hvor det i flere år har vært et stort fokus på hvordan man innreder en kafé. Hos Starbucks er det vanlig å innrede med en hems eller kjeller, eller andre steder i lokalet hvor det er tilrettelagt for å sitte alene. Her legger man ikke merke til andre mennesker. Videre blir en semiprivat del av lokalet lagt frem, hvor man har plassert seg lengre inn i lokalet, men samtidig kan observere betjeningen eller andre impulser. Likevel er man ikke synlig for mange. Deretter ble det beskrevet en semioffentlig del hvor man sitter alene, men samtidig kan observere folk utenfor. Man oppnår ingen direkte kontakt, men får likevel sosialt innputt. Den offentlige delen, som er den siste som ble avdekket, er plassert på steder hvor man ønsker å oppnå kontakt. Dette kan for eksempel være på utsiden av kafeen. Dette kan videre overføres til studentlivet, hvor det ofte er nødvendig med noen av disse sonene i hverdagen og i privatboligen.

«Dette kan også være om du er i byen, hvor du har de områdene hvor du kan trekke deg opp i skogen for å gå tur med deg selv. Men du kan også sitte på Bystranda med mange andre, og du bader og folk ser deg, og plutselig snakker du med noen. Så det er en ting jeg tenker kan være viktig for oss mennesker å ha. Om det er utearealmessig eller om det er inne i den nærmeste sfæren med tanke på privatboligen din. Vi har forskjellig humør, vi går gjennom forskjellige ting i livet og har forskjellige personligheter».

Representanten fra Kanalbyen rettet fokus mot variasjon i leilighetstyper, både i form av størrelse og ulike planløsninger. Videre ble det presentert ulike løsninger som bydelen arbeider med i utviklingen av boligene. Her ble det lagt frem at det har blitt diskutert ulike muligheter for sosiale boformer innad i leilighetene. Det ble presentert et eksempel basert på at tre studenter eier en leilighet sammen, hvor man også eier sitt eget soverom, men deler på felles stue og kjøkken. Seksjonering ved salg ble trukket frem som en utfordring, og at praktiske deler ved løsningen måtte blitt tatt hensyn til. Likevel uttrykte representanten følgende tankeprosesser og forslag til utforming av leilighetene;

«Vi har snakket litt om dette med å ha ditt eget bad, soverom og kanskje inngang. I tillegg kanskje et kjøkken. Men dele på en storstue hvor du kan være sammen, eller dele på et stort vaskerom. Da går du ned korridoren, treffer på andre og kan for eksempel brette tøy der mens du prater med naboen».

Videre ble det også belyst at yngre mennesker vanligvis oftere aksepterer løsninger av denne typen, særlig fordi det kan bidra til rimeligere leiligheter. Ifølge informanten fra Kanalbyen er det planer som har vært diskutert, men ikke iverksatt. Det ble likevel poengtert at dette er forslag som skulle opp til vurdering i arbeidet med videre utvikling.

5.1.2 Sammendrag og diskusjon

Felles for informantene var at de vektla behovet av å ha bolig utformet og tilrettelagt for sosial kontakt. Blant studentene ble det særlig fokusert på viktigheten av felles oppholdsrom. Trollvegg trakk frem boliger som bør inneholde ulike soner. Dette med bakgrunn i at mennesker er forskjellige med ulike behov. Kanalbyen la frem variasjon i leilighetstyper med fokus på sosiale oppholdsrom som viktige.

Som det kommer frem i resultatdelen av studien fremhevet studentene viktigheten av at boligen er tilrettelagt for sosial kontakt, og at denne skal være utformet for mulighet til sosialisering blant de som deler bolig. Det ble også kommunisert løsninger til utforming av boligen slik studentene mente kunne være hensiktsmessig for å oppnå sosial kontakt. Dette er i tråd med helsefremmende arbeid og medvirkning, hvor individer selv skal være med å sikre gode løsninger som tar hensyn til alles behov (Wøhni, 2007, s. 15). Studentene la videre frem viktigheten av boliger som la til rette for oppholdsrom som inneholdt mer enn et kjøkkenbord. Dette var på bakgrunn av de selv hadde erfart at slike løsning ikke ble benyttet av studentene. Det understreker behovet for medvirkning innenfor sosiale boformer hvor det i etableringen av boliger med fellesskapsløsninger er spesielt viktig å la fremtidens beboere medvirke i utformingen. Hensikten med dette er at fellesrommene skal bli mer egnet og tas raskere i bruk (Solberg, 2021, s. 94). Dette er også i tråd med folkehelsearbeidet hvor plan- og bygningsloven skal bidra til medvirkning i prosesser som dreier seg om utvikling av lokalsamfunn og nærmiljø (Helsedirektoratet, 2019).

Trollvegg Arkitektstudio la vekt på ulike løsninger som kan være velfungerende i bofelleskap, hvor man bør ha ulike soner i boligen for å skape trivsel hos alle individ. Dette blir presentert med ulike forslag på hvordan en slik utforming kan se ut. Det understøttes videre av målene innenfor kompakt byutvikling, hvor det det kommer frem at det er byggene som legger premissene for trivsel og livskvalitet. Som tidligere nevnt har også regjeringen som mål at norske bygg skal holde høy kvalitet. Videre blir det i kompakt byutvikling også fokusert på viktigheten av gode fysiske løsninger og god kvalitet i arkitekturen som betydning for livskvaliteten til mennesker (Meld. St. 28 (2011-2012), s. 53). Dette er imidlertid også i samsvar med forslagene til Kanalbyen som dreier seg om utforming av boligløsninger som bidrar til sosial kontakt.

Felles for alle informantene er at de vektlegger løsninger som de anser kan bidra til et godt bomiljø. Dette er også sentralt innenfor rapporten om «Bolig og folkehelse – hva er sammenhengen?», hvor det presiseres at dårlige bomiljø kan bidra til dårlig helse, mens gode bomiljø bidrar til bedre helse. Dette kan man imidlertid også sees i sammenheng med livskvalitet, hvor en god bolig gir stabilitet og trygghet, mens dårlige boforhold kan føre til dårligere livskvalitet (Helgesen et. al, 2014, s. 20).

Gjennom å fokusere på utforming av sosiale boformer med høy kvalitet i bomiljøet, som bidrar til å invitere til sosial kontakt, kan man potensielt redusere ensomheten hos studentene. Dette er fordi man i mindre grad kan kjenne på følelsen av å være alene. Det kan også styrke livskvaliteten hos individet, fordi samhandlingen med andre rundt seg kan gi utslag i den subjektive livskvaliteten. Bakgrunnen for dette kan være individets egne opplever av positive følelser som ro og glede. Videre kan også god kvalitet i bomiljøet være med å bidra til at den objektive livskvaliteten styrkes, for eksempel gjennom økning i materielle levekår (Folkehelseinstituttet, 2019). Dette viser seg særlig viktig på bakgrunn av det vi vet om at den yngre aldersgruppen skårer dårligere på målinger om livskvalitet enn resten av befolkningen, og at dette dreier seg om kategorien innenfor bolig. På bakgrunn av at nordmenn bruker mye tid hjemme og fordi boligens størrelse og standard spiller inn på livskvaliteten, viser det at kvalitet i bomiljøet med fokus på folkehelse er nødvendig for god helse (SSB, 2017). Dette støtter også den sosiale helsemodellen til Dahlgren og Whitehead (1991), hvor det blir vektlagt at boligforhold er en viktig faktor for økt livskvalitet hos mennesker og derfor også bedre helse. En eksisterende sosial boform som understøtter dette er Villa Holmboe i Tromsø, hvor det sosiale nettverket har fungert som erstatning for familie i nærheten. Det blir

imidlertid også pekt på at boformen kan være med på å løse samfunnsutfordringene rundt ensomhetsproblematikken (Nitter, 2021). Dette er i tråd med dokumentasjonen på at sosial kontakt og støtte fra andre er av stor betydning for helse og livskvalitet, og at sosiale nettverk kan forebygge ensomhet (Haugan, 2021). Det viser derfor at boliger med sosiale løsninger i større grad bør etableres.

5.1.3 Estetisk bomiljø som appellerer til bruk

Flere av informantene i denne studien påpekte viktigheten av bomiljø av høy estetisk kvalitet, som handler om en annen type bokvalitet. Blant studentene var det stor enighet i at estetisk godt utformet leiligheter med god standard gjorde at man ønsket å bo der. Videre kom det frem at studentene mente at studentboligene på Studentsamskipnaden i Agder (SIA) sine hjemmesider så lite attraktive ut. Studenten Ole som selv hadde bodd i en av disse boligene noen år tidligere, og assosierte dem med institusjonspreg i form av betongvegger og mørke rom. Videre la alle studentene vekt på at de ikke fikk hjemmefølelse av slike omgivelser, men heller oppfattet det som uhyggelig. Emilie forklarer det slik;

«Det kan gjøre at ingen gidder å være i fellesarealene. Det er ikke noe god standard eller fint, ikke noe koselig liksom. Hadde det vært hjemmekoselig hadde kanskje terskelen for å bruke fellesrommene vært lavere».

Ole beskrev videre at leiligheten han hadde bodd i bestod av eget soverom og bad, men at studentene delte kjøkken og stue. I tillegg til å være institusjonspreget, var det ingen hyggelige sosiale oppholdsrom. Det eneste tilbudet var en kjøkkenøy og en sofa. Utover dette var det eneste fellesrommet i boligen et vaskerom som alle studentene disponerte. Ifølge Ole gjorde dette at man heller ble værende på rommet sitt alene, fordi det ikke eksisterte et hyggelig sted å samles. Alle studentene var samkjørte i at et dårlig boforhold ofte er en hovedårsak til at man ikke har lyst til å oppholde seg der, mens et estetisk hyggelig fellesareal bidrar til å skape en arena for sosial samhandling.

Representanten fra Trollvegg beskrev erfaringer arkitektstudioet hadde gjort seg som omhandlet boliger for studenter eller yngre mennesker. Her registrerte de en tendens til at man etablerte alle soverommene først når man arbeidet med utforming av boliger. Årsaken er at det er ulike krav til rømningsveier og tilgang til dagslys på soverommene. På bakgrunn av

disse tekniske kravene man må ta hensyn til, kan det ofte føre til at fellesarealet blir etablert midten av rommet uten tilgang på naturlig lys. For at studentene skal ønske å benytte de fellesskapsløsningene som blir etablert, pekte representanten fra Trollvegg på at omgivelsene og fellesarealene må være av høy estetisk kvalitet for å skape trivsel. Et eksempel på dette kan være god belysning fra vinduer. Videre ble det fokusert på at fellesarealene bør være ferdig møblert når studentene flytter inn, slik at det skal være trivelig å oppholde seg der. Dette er fordi mange studenter vanligvis innreder soverommene sine, men ikke prioriterer å bruke penger på rommene som er felles. Dette kan gjøre at studentene ikke vil benytte seg av fellesarealene, men heller trekker seg inn på soverommene. Representanten forklarte det slik;

«Fellessone må ha kvalitet og gjerne være møblert for at det skal være hyggelig for studentene å oppholde seg der».

5.1.4 Sammendrag og diskusjon

Høy estetisk kvalitet i bomiljø ble av studentene og Trollvegg trukket frem som en helt avgjørende faktor for at studentene skulle ønske å ta i bruk fellesarealene i boligen. Videre var også belysning og møblering av stor betydning for studentenes trivsel.

Innen folkehelseperspektivet blir det fokusert på at det er menneskene som er den viktigste faktoren for å skape gode og attraktive bo- og nærmiljø. Hvordan vi utvikler våre byer og boliger har mye å si for innbyggernes helse. I kompakt byutvikling har det vært en tendens til at sosiale dimensjoner kommer dårligere ut (Regjeringen, 2019). Funnene i denne studien underbygger viktigheten av attraktive bomiljø for at menneskene som bor der skal ta det i bruk. Uten menneskelig involvering og bruk vil det ikke bli dannet et sosialt felleskap. Det er derfor nødvendig å fokusere på et estetisk bomiljø som appellerer til bruk. Dette er også nært knyttet sammen med livskvalitet, hvor boliger som holder god standard er med på å tilrettelegge for sosial kontakt. Dette har videre betydning for å styrke livskvaliteten. Estetisk bomiljø som appellerer til bruk, kan være med å bidra til redusert ensomhet blant studenter fordi man oppnår en felles arena hvor man har lyst å oppholde seg sammen med andre. Det kan også styrke livskvaliteten på bakgrunn av at man omgir seg i hyggelige omgivelser, hvor det for eksempel er ferdig møblerte boliger med stor grad av naturlig lysinnslipp.

I arbeidet med å bekjempe ensomhetsproblematikken og styrke livskvaliteten kan man imidlertid også ta i bruk medvirkningsprosessen som et viktig verktøy. Gjennom medvirkning i arbeidet med å etablere nye sosiale boformer, kan studentene ytre sine meninger og innspill til hvordan de mener utformingen bør være. Dette kan eksempelvis være i utformingen av nye studentboliger. Funnene i denne studien viser at denne målgruppen har klare tanker om hvordan boligen bør se ut og hvilke kvaliteter den skal inneholde for at man skal ønske å bruke tid der. Dette er i tråd med de siste trinnene i skala for medvirkning som ble presentert som figur 3. Her skal det legges opp til stor grad av medbestemmelse, hvor man også skal få påvirke resultatet gjennom å bli invitert på omfattende medvirkningsprosesser (Wøhni, 2007). Det viser seg derfor å være viktig at studenter kan være med å medvirke hvordan egen bosituasjon skal utvikles, slik at boligen oppleves attraktiv og hyggelig med god estetisk utforming som appellerer til bruk.

Både studentene og Trollvegg arkitektstudio pekte på at boligen må ha høy estetisk kvalitet for å skape trivsel. Dette ble også vektlagt av studentene, som mente at en bolig med dårlig standard er et sted der ingen ønsker å oppholde seg. Dette understrekes også i rapporten om «Bolig og folkehelse – hva er sammenhengen?», hvor det blir presisert at en av tre mål for boligpolitikken i Norge dreier seg om å utvikle boforhold som fremmer velferd og deltakelse. Videre er det også i kompakt byutvikling et uttalt mål fra regjeringen at norske bygg skal holde høy kvalitet i henhold til livskvalitet. Blant de mest sentrale argumentene for å skape høy kvalitet i bolig innen folkehelseperspektivet er at de kan bidra til aktivitet og legge til rette for at mennesker kan møtes. Dette kan videre ha innvirkning på ensomhet og livskvalitet (Meld. St 28 (2011-2012), s. 53). Viktigheten av dette er også i tråd med funnene i denne studien. Til tross for at dette er et mål gjennom politikken i Norge, viser også erfaringene blant studentene at ikke alle boliger i dag oppfyller målene. Estetisk bomiljø bør derfor vektlegges i arbeidet med å utforme fremtidens sosiale boformer.

5.2 Deleløsninger i sosiale boformer

Gjennom å se nærmere på deleløsninger i sosiale boformer vil underkategoriene «den hjelpsomme naboen» og «økt tilhørighet til mennesker» legge frem ulike fordeler ved slike løsninger.

5.2.1 Den hjelpsomme naboen

Blant de unge beboerne i Kanalbyen mente Ida og Marius at livet i Kanalbyen byr på variasjon av unge, eldre, par, familier, enslige og pensjonister som skaper et bedre miljø i bydelen. Ida forklarte det slik;

«Det er viktig å ha et godt forhold til naboene i blokka. Det å si hei og prate med folk i heisen eller i gangene er hyggelig og får meg i godt humør. Vi mennesker trenger å være sosiale og møte naboene våre. I Kanalbyen møter man mennesker hele tiden».

Blant studentene ved UiA var det stor enighet knyttet til at mangfold av mennesker der man bor kan bidra til god helse ved at ulike individ blir knyttet sammen. Videre poengterte Emilie at man gjennom å bo i en bolig med sentral beliggenhet med naboer rundt seg, har gode forutsetninger for å delta på aktiviteter. Lotte la til at livskvaliteten blir bedre om man trives med dem man bor sammen med, og at et godt forhold til naboen sin kan ha innvirkning på humøret. Enkelte av studentene hadde opplevd klager på støy fra eldre beboere ved enkelte anledninger. Studentene mente derfor at det kan være blant ulempene ved å bo i en kompakt by med stort mangfold av mennesker i alle aldersgrupper og livssituasjoner.

Ved å bo i Kanalbyen finnes det tilbud om ulike deleløsninger for alle beboerne. Dette kan være fellesarealer hvor beboerne kan sosialisere med hverandre. Videre er det planer om å utvikle en app, «den hjelpsomme naboen», hvor godt bomiljø er basen i prosjektet. Dersom appen blir etablert tilgjengeliggjør man muligheten for å samhandle med naboer på tvers av sameiene. Blant tilbudene i appen finner man blant annet delebil, hvor beboerne kan låne bil ved behov. Blant den yngre gruppen i Kanalbyen har det vært en nedgang i etterspørselen etter parkeringsplasser, som er noe man forsøker å støtte oppom ved denne typen tjenester. Et annet alternativ er også utlån av elsykler. Videre formidlet informanten at appen også kan brukes til å informere om tjenester, hvor også naboene kan stille opp for hverandre. Et eksempel på dette kan dreie seg om hjemmeværende beboere som kan bidra med barnepass, eller studenter som kan passe hunder, hvor et av målene var å knytte naboene tettere sammen. Det pågår også et arbeid med å etablere delerom i et av næringslokalene. Dersom dette blir iverksatt kan beboerne reservere praktiske ting som verktøy, redningsvester, fiskestenger eller akebrett. I tillegg vil appen gi anledning til å følge med på alt det sosiale som foregår i området, hvor man kan informere om kommende arrangementer. Dette kan være ukentlig

morgenbad, felles kanotur eller foredrag på den lokale kafeen, og beboerne velge hvor mye de ønsker å være med på. Representanten utdyper;

«Vi tror dette vil kunne styrke bofelleskapet ved at det ikke skal være vanskelig å spørre om å låne en drill eller noe. Man trenger ikke å eie så mye, men dele mer. Det er nok helt sikkert den yngre gruppe en større pådriver for. Så det blir spennende å se om vi går for dette».

Samtidig kommuniserte Kanalbyen et ønske om at slike og tilsvarende løsninger vil gjøre det enklere å ta kontant med naboen eller andre medstudenter. Det ble også poengtert at koronapandemien har medført at flere har tilbrakt mer tid i boligen sin og derfor kan ha økt behov for tiltak som bidrar til sosial samhandling med naboen. I tillegg til dette ble det presentert et forslag om å henge opp en i Pad i samtlige av oppgangene i boligen, for å sikre at viktig informasjon ble spredt til alle beboerne.

5.2.2 Sammendrag og diskusjon

Studentene i Kanalbyen mente at godt naboskap var viktig for økt livskvalitet og opplevelse av glede. Studentene ved UIA poengterte at man gjennom å bo mer sosialt med høy grad av naboskap, kan redusere ensomheten. Kanalbyen presenterte ulike deleløsninger for beboerne i bydelen, blant annet arbeidet med utviklingen av appen «den hjelpsomme naboen». Her var formålet å gjøre det enkelt å møte naboer, samt gjøre det tilgjengelig med utlån av praktiske ting.

Slik som det kommer frem i resultatdelen i studien mente flere av studentene at mangfold av mennesker og et godt naboskap rundt seg er av stor betydning for et godt miljø. Det ble også fokusert på at man kan oppnå bedre livskvalitet dersom man har et godt forhold til naboen sin. Dette kan sees i sammenheng med helsefremmende lokalsamfunn, hvor målet er at det utvikles fysiske og sosiale miljø hvor mennesker kan støtte hverandre i alle funksjoner i livet. Hofstad viser i sin forskning at lokalsamfunn og lokalsamfunnsutvikling er av stor betydning for helsen (Hofstad et al., 2016, s. 32). Dette er i tråd med erfaringene og opplevelsene studentene fremmer når det dreier seg om betydningen av nabolag og støtte fra mennesker rundt seg. Disse utsagnene kan også knyttes til sosial tilhørighet og mestring ved at lokalsamfunnet og omgivelsene rundt kan legge til rette for aktiviteter som gir opplevelse av

sosial støtte og mestring. Gjennom å bo i en kompakt by kan man overkomme sosiale eller fysiske barrierer for å delta i aktivitet som mangel på transport, avstand eller utforming av fellesrom (Hofstad et al., 2016, s. 33). Til tross for at mangfold i mennesker rundt seg og et velfungerende naboskap kan være av stor betydning for livskvaliteten, kan det også skape utfordringer dersom variasjoner av mennesker med ulike behov blir for stor. Det kan derfor være hensiktsmessig å vurdere om studentene bør ha egne steder for større samlinger som er særlig tilrettelagt for dem. Dette kan for eksempel være mulig å etablere i Kanalbyen. Her kan boligene som tilbyr større grad av deleløsninger, og som vil være særlig attraktive blant studentene, bli lokalisert i området med mange aktivitetstilbud. I Kanalbyen vil dette være i inngangen til bydelen, som har umiddelbar nærhet til Kunstsilo, kunstscole og Kilden kulturhus.

Slik som representanten fra Kanalbyen la frem er appen, «den hjelpsomme naboen», under utvikling og kan bli et tilbud for alle beboerne i bydelen. Dersom denne appen blir iverksatt kan det være av stor betydning for innbyggerne i bydelen som får et tilbud som kan føre til sosial kontakt. Dette kan bidra til å redusere ensomhetsproblematikken blant studentene som bor her, fordi man får anledning til å lettere knytte kontakt med andre mennesker. Det kan også styrke livskvaliteten ved at det potensielt fører til positive vurderinger om egen livstilfredshet gjennom å hjelpe naboer eller ta del i spennende aktiviteter. Funnene kan også settes i sammenheng med sosial bærekraft hvor menneskelige behov settes i sentrum, og det legges til rette for deltakelse og samarbeid. Videre er det også i tråd med flere av de fem dimensjonene i lokalsamfunnets bærekraft, som sosial interaksjon og etablering av sosiale nettverk i nærmiljøet, samt deltakelse i kollektive grupper og nettverk i nærmiljøet (Folkehelseinstituttet, 2019). På denne måten kan lokalsamfunnet ha innvirkning på beboernes tilgang til goder som sosiale møtesteder og ha betydning for sosial kapital, noe som potensielt bidrar til å styrke studentenes helse. Dette er fordi elementene ved sosial kapital som kan antas å bidra til god psykisk helse er opplevelsen av deltakelse, integrasjon og sosial sammenheng (Helgesen et al., 2014, s. 20). Naboskap og samhandling kan dermed tenkes å etablere sosial kapital blant studentene. Dette er også i tråd med eksisterende teori om at sosial kontakt og støtte fra andre er av stor betydning for helse og livskvalitet, og at sosiale nettverk kan forebygge ensomhet (Haugan, 2021).

5.2.3 Økt tilhørighet til mennesker

Blant studentene ved UiA som deltok på fokusgruppeintervjuet var samtlige enige i at en av fordelene ved å bo sammen med andre var fellesskapet og muligheten til å se andre mennesker i det daglige. For studenter bosatt alene i kjellerleiligheter eller andre tilsvarende boligløsninger, oppnår man ikke samme forutsetning for sosial kontakt. Det ble derfor pekt på at man ved å bo mer sosialt kan redusere ensomhetsfølelsen. En av studentene, Lotte, forklarte det slik;

«Et eksempel er Oslo når ting begynte å stenge ned. Der er det studenter som bor på tjue kvadratmeter helt alene i en leilighet og er isolert fordi alt er stengt. Du blir jo ensom liksom».

En annen student, Lise, hadde tanker om at fellesarealer med mer enn en sofa kunne være viktig for å lettere få tilhørighet til de rundt seg. Studenten hadde erfaringer med at de i England hadde boformer med mange likhetstrekk som et hotell, slik som den sosiale boformen co-living. Her var det felles lobby og veletablerte fellesområder. Dette mente hun kunne bidra til at de som bodde der var mer sammen og fikk økt tilhørighet til de man delte bolig med. Lise beskrev silobyggene på Grünerløkka i Oslo som en velfungerende boform for studenter. Lotte på sin side hadde venner som var bosatt i en sosial boform da hun studerte i Sogndal. Det var alltid myldrende liv og studenter i gangene. På den måten behøvde man aldri å være alene, noe som til og med kunne oppleves for sosialt enkelte ganger. En annen student, Ole, la frem at menneskene som bor der selv måtte være engasjerte, men at god tilrettelegging kunne øke muligheten til å skape bånd til andre.

5.2.4 Sammendrag og diskusjon

Gjennom å bo sammen med andre mennesker pekte studentene ved UIA på at man kunne føle seg mindre ensom. Det ble også presentert ulike eksempler på sosiale boformer der studentene mente man kunne oppnå økt tilhørighet til de rundt seg.

Studentene som deltok i fokusgruppeintervjuet la vekt på at man gjennom å bo sammen med andre har mulighet til å oppleve felleskap og anledning til å se andre mennesker i det daglige. Dette kan bidra til å oppleve økt tilhørighet til andre studenter rundt seg. Videre kan det

potensielt føre til at man reduserer følelsen av å kjenne seg ensom, samtidig som man kan øke evnen til å takle utfordringer i livet og oppnå opplevelsen av mestring (Kjøs, 2021, s. 12).

Videre uttalte studentene at de hadde egenopplevde erfaringer med sosiale boformer i andre byer, hvor boformen bidro til at man følte seg mindre alene. Dette kan settes i sammenheng med sosial tilhørighet, hvor opplevelsen av dette er en faktor som virker helsefremmende. Videre er egne opplevelser av sosial tilhørighet forbundet med helse (Hofstad, et al., 2016, s. 32). Gjennom å bo i en sosial boform som kan bidra til å skape tilhørighet til andre rundt seg kan studentene derfor oppleve at det blir enklere å ta gode valg for egen helse. Dette ble også understreket ved at studentene delte erfaringer fra eksisterende sosiale boformer, hvor det hele tiden var en bred tilgang til ulike aktivitetstilbud og som minimerte muligheten for å bli værende alene. Dette er en sentral faktor innenfor sosial tilhørighet, hvor opplevelsen av dette dreier seg om å inngå i en større sosial sammenheng og være inkludert som medlem i sosiale fellesskap. Til tross for at ikke alle studenter opplever hverdagslige aktiviteter som bidrar til økt tilhørighet, blant annet i løpet av koronapandemien, er det understreket at slike aktiviteter er av stor betydning for helse og trivsel (Hofstad et al., 2016, s. 33). Det kan derfor være hensiktsmessig å etablere arenaer som kan bidra til aktivitet som styrker følelsen av tilhørighet blant studenter. Dette kan potensielt oppnås ved at studentene bor i sosiale boformer der man får nye impulser i dagliglivet. De er dermed ikke avhengige å møte andre utenfor hjemmet. Innenfor sosial bærekraft er også tilhørighet sentralt, og kan best oppnås gjennom folks interaksjon og kjennskap til menneskene som bor der (Hofstad, 2015, s. 209). Dette kan blant annet dreie seg om studenter som bor i en sosial boform og opplever tilhørighet til boligen og menneskene som lever der.

5.3 Møteplasser i sosiale boformer

Nedenfor vil «inngangsport for samtale» og «opplevelser i hverdagen» bli introdusert som mulig å oppnå gjennom møteplasser i sosiale boformer, og som også er av betydning for ensomhetsproblematikken blant studenter.

5.3.1 Inngangsport for samtale

Blant de positive sidene ved den kompakte byen beskrev studentene møteplasser som viktige som inngangsport for samtale. De la vekt på dette som sentrale steder for å treffe andre, og på den måten oppnå sosial kontakt i løpet av en dag. Emilie trakk frem møteplasser som parker, butikker eller bakeri som passet for alle aldersgrupper og med stor betydning for livskvaliteten. Hun poengterte videre at det ofte var lav terskel for å besøke slike fellesområder. Stine uttalte at flere studenter har flyttet til nye studiebyer i løpet av koronaperioden, og dermed mistet muligheten for deltakelse i fadderuke. Mange opplevde derfor ensomhet på bakgrunn av det ikke var opplagte møtesteder for å komme i kontakt med andre. Samtlige studenter var enige i at det ikke var enkelt å skulle oppsøke andre uten en sosial arena som tilrettelegger for kontakt. Videre poengterte de viktigheten av arrangementer tilsvarende fadderuken hvor mange sosiale bånd ble dannet. Ole beskrev at det kunne oppstå mangel på bekreftelse dersom man ikke følte seg sett av individene rundt.

Fra Kanalbyen sitt perspektiv ble det brukt mye tid å tilrettelegge for fellesrom med formål om å bidra til sosiale møtesteder. Det ble beskrevet at målet var å skape hyggelige omgivelser for beboere og besøkende, noe bydelen poengterte at de er blitt gode på. Dette er på bakgrunn av at områdene er godt gjennomført, med gjennomtenkte soner som inviterer til bruk. Informanten forklarte følgende;

«Vi lager soner. Det å være ensom å sitte inne gir deg ikke lyst til å gå inn i et svært rom eller en svært åpen plass hvor du bare må begynne å snakke med noen. Det er viktig med små soner».

Videre ble det opplyst om at de felles takterrassene i Kanalbyen var utformet med den hensikt at beboerne kunne velge å være alene, eller ta del i sosiale soner slik det også var tilrettelagt for. Pergolaen på takterrassen ble presentert som et eksempel på en slik løsning. Dette ble uttalt som et ønske om å få opp flerbruken av disse stedene, på bakgrunn av at slike fellesskapsløsninger legger til rette for sosial samhandling med andre beboere.

5.3.2 Sammendrag og diskusjon

Studentene mente at møteplasser som bidrar til sosial interaksjon med andre var av stor betydning for livskvaliteten. Blant denne gruppen var det også stor enighet i at

koronapandemien har gjort det utfordrende å bli kjent med nye mennesker, og at dette har styrket verdien av tilgangen til sosiale møteplasser. Kanalbyen på sin side ønsket å bidra til å skape sosiale møteplasser for beboere og besøkende.

Slik det kommer frem blant studentene i studien, vektlegges møteplasser som viktige for å komme i kontakt med andre mennesker. Dette kan være med på å bidra til at studentene opplever redusert ensomhetsfølelse på bakgrunn av at man i mindre grad føler seg alene. En av studentene presenterte også et forslag til ulike møteplasser, som informantene mente kunne være velfungerende for å oppnå sosial kontakt. Dette er i tråd med viktige mål for folkehelsearbeidet. Her finnes det tiltak som retter seg mot faktorer som kultur og sosial støtte, og som kan legge til rette for positive faktorer som opplevelse av mestring, glede og sosial deltakelse (Folkehelseinstituttet, 2019). Videre kan dette sees i sammenheng med folkehelseloven og plan- og bygningsloven. Dette har vært viktige lovverk for bærekraftig utvikling i hele Norge, hvor blant annet næringsutvikling og byliv med møteplasser har stått sentralt (Hanssen & Aarsæther, 2018, s. 17).

Ved at studentene oppnår sosiale møteplasser som fungerer som inngangsport for samtale, kan dette bidra til å styrke den sosiale tilhørigheten blant denne gruppen. Som følge av det kan studentene oppnå deltakelse i et fellesskap og oppleve anerkjennelse fra andre. Som tidligere nevnt oppstår ofte fellesskap rundt aktiviteter, noe som tydeliggjør viktigheten av å utvikle boliger som legger til rette for sosiale møteplasser. Dette er også i tråd med helsefremmende lokalsamfunn hvor bomiljøet kan bidra til å fremme og skape god helse.

Slik det blir presentert innledningsvis i studien er ensomhet en stor folkehelseutfordring, og mange studenter opplever å være ensomme (Helsedirektoratet, 2014, s. 11). Dette er som følge av at de flytter til nye og ukjente byer uten et etablert sosialt nettverk. I løpet av koronapandemien ble imidlertid dette en enda større utfordring, på bakgrunn av at muligheten til å oppsøke sosiale møteplasser uteble. Til tross for at mange studenter er bosatt i kollektiv med mulighet for sosial kontakt i dagliglivet, er det også mange som bor alene. Det er dermed nærliggende å anta at det for denne gruppen av studenter ville vært hensiktsmessig å bo i en sosial boform når resten av samfunnet var stengt ned. Potensielt kunne dette ha bidratt til at flere studenter i mindre grad følte seg alene, og imidlertid også opplevde redusert ensomhetsfølelse og økt grad av livskvalitet. Dette underbygges også av eksisterende

forskning på området som er gjenstand for at sosiale nettverk kan forebygge ensomhet (Adeler, 2021).

5.3.3 Opplevelser i hverdagen

Studentene opplevde konkrete aktivitetstilbud i tilknytting til boligene som viktige for å skape opplevelser i hverdagen. Blant tilbudene de mente ville fungere godt for studenter i Kanalbyen eller andre boligområder med deleløsninger, var muligheten for kafé tilrettelagt for lesing på dagtid og pub på kveldstid. Videre hadde flere av studentene gode erfaringer med gatemat-lokasjoner med lange bord og benker slik som er vanligere i Oslo og Danmark. Lise påpekte at dette var populære steder for studenter å besøke i Oslo etter jobb og forelesninger. Lotte så videre verdien i at det ikke fantes hvite duker eller kleskode på disse spisestedene, men at man enkelt kunne ta et glass øl og spise mat for en rimeligere pris. Enkelte dager var det også musikk og ekstra god atmosfære. Emilie beskrev det slik;

«Du sitter på lange bord og det er alltid plass til flere folk. Det tror jeg gjør terskelen lavere for å møte andre mennesker».

En av de andre studentene, Lotte, fremhevet at det burde vært et sosialt tilbud for alle, som ikke kun dreide seg om fotball eller håndball. Noen av tilbudene kunne være idrett, mens andre kunne inneholde bokklubb eller strikking. Videre var studentene enstemmige i at tilbudene i fellesarealene eller nærområdet måtte være mer enn et vaskerom. Et godt eksempel på et velfungerende sosialt tilbud for studenter kunne være et bakgårdsmiljø med grilling. Aktiviteter som quiz, brettspillkafeer eller «shuffleboard» ble også trukket frem som sosiale aktiviteter som kunne være populære å etablere i fellesrommene. Studenten Mina pekte også på fordelene ved å ha egne ansatte i fellesskapsløsningene med ansvar for å arrangere aktiviteter for beboerne. Mina sa;

«Jeg tror det er greit for studentene å ha noen ansatte i en resepsjon eller lignende dersom det har skjedd noe. Det er nok også best for de som er litt ensomme at det er egne personer som jobber med å organisere aktiviteter og dra de med».

Ida og Marius fremhevet de felles takterrassene i Kanalbyen som hyggelige samlingspunkt om sommeren. Videre ble den lokale kafeen som inkluderte yogatimer omtalt som positive sosiale opplevelser. Ida pekte også på at slike tilbud var enkle å ta i bruk fordi de var i umiddelbar nærhet.

Representanten fra Kanalbyen formidlet at bydelen har som mål at uavhengig av alder på beboerne skal det være opplevelser for alle. Det skal være en ny opplevelse rundt hver sving og bydelen er tenkt uformet i øyehøyde. Dette kan være i form av felles takterrasse, badeplasser eller peisestuen. Videre beskrives de unge som viktige bidragsyttere for å skape liv i Kanalbyen. Peisestuen blir beskrevet som innholdsrik med tuftepark, fotballbane og utsiktspunkt med muligheter for grilling. Målet har vært en bydel som er levende, hvor også kunstsiloen og kulturskolen kommer til å bidra til stor trafikk av mennesker. På bakgrunn av at det er flere år til bydelen står ferdig, la informanten fra Kanalbyen frem at de tomme områdene mellom bebyggelsen er tiltenkt midlertidige matvogner med variasjon i tilbud. Det ble poengtert at det måtte være tilbud som tiltrakk unge og studenter, med en målsetning om å skape attraktive opplevelser.

Informanten fra Trollvegg la frem at møteplasser som kaféer eller fellesarealer kunne være en passende arena for opplevelser eller sosial interaksjon. Her var det mulighet til å observere omgivelsene og høre andre mennesker rundt seg, samtidig som man følte seg som en del av noe sosialt uten å ha direkte kontakt. Man trengte ikke å melde seg på en bestemt aktivitet eller ha en inngangsbillett, noe representanten mente kunne bidra til et lavterskeltilbud som fremmet deltakelse. Et annet eksempel som ble beskrevet var et felles treningsrom hvor man kunne oppnå en type sosial kontakt uten at man behøvde å prate med noen. Det ble også poengtert at man kunne få samme opplevelsen ved å gå gjennom et område eller en bydel med mye sosial aktivitet, for eksempel ungdommer som bader eller spiller ballspill, på vei hjem til boligen sin. Informanten beskriver det slik;

«Det er i din naturlige atmosfære. Du går bare forbi og tar del i det rundt deg, noe du mest sannsynlig ikke får dersom du bor i en usentral kjellerleilighet».

5.3.4 Sammendrag og diskusjon

Studentene presenterte ulike tiltak for å gjøre det lettere og mer tilgjengelig å være sosial med andre, blant annet gjennom studentkafé. Kanalbyen la frem at de har flere områder og fellesarealer i bydelen hvor man kan skape opplevelser i hverdagen. Trollvegg la vekt på at man ved å ta del i omgivelsene som er i den naturlige atmosfæren, kan være nok til å føle seg mindre ensom.

De konkrete aktivitetstilbudene som studentene i studien la frem på fokusgruppeintervjuet og som kan bidra med å skape sosiale opplevelser i hverdagen, kan settes i sammenheng med helsefremmende lokalsamfunn og sosial tilhørighet. Dette er med bakgrunn i at aktiviteter og ulike arenaer som bidrar med å skape tilhørighet er viktig (Hofstad et al., 2016. s. 33).

Den kompakte byen som ofte kjennetegnes med et bredt utvalg i kultur- og servicetilbud kan være med på å legge til rette for at studentene får opplevelser i hverdagen, noe som kan være med på å bidra til å styrke livskvaliteten blant denne gruppen. Selv om studentene også kom med forbedringspunkter og ulike forslag til aktiviteter i tilknytning til boligen, viser tidligere forskning at det har vært en stor utvikling på området. Her blir det som tidligere nevnt at opprustningen av byene har bidratt med å skape opplevelser og sosial aktivitet, med økning i kulturtilbud (St.meld. nr. 31 (2002-2003), s. 39). Fordi mange anser dette som det gode liv, samt identifiserer seg med aktivitetene i kompakte bymiljøer, kan man anta at det kan virke helsefremmende for beboerne. Dette er videre i tråd med stortingspolitikken på området. Denne fokuserer på at bolig og bygningsmiljø skal skape møteplasser og kulturtilbud som fremmer gode sosiale miljø, samt legger vekt på samfunn som skaper god livskvalitet (Meld. St. 20 (2016-2017), s. 91).

Informanten fra Kanalbyen fokuserte på målet om en levende bydel med stor trafikk av mennesker og sosiale opplevelser. Representanten fra Trollvegg Arkitektstudio fremhevet fordelene ved å ha opplevelser rundt seg i den naturlige atmosfæren, for å føle seg mindre ensom. Dette kan være med på å understreke viktigheten av at studenter bør bo i sosiale boformer i den kompakte byen, slik som i Kanalbyen. På denne måten kan studentene føle seg mindre ensomme dersom de tar del i aktiviteter med andre beboere i boligene. Videre kan det også kan føre til sosiale opplevelser i hverdagen. Ved å være en del av et godt nærmiljø kan dette styrke livskvaliteten blant denne gruppen.

6.0 Implikasjoner for praksis

Det finnes drivere og barrierer ved utvikling av sosiale boformer i kompakt byutvikling. I resultatdelen av studien ble det presentert hvordan sosiale boformer kan bidra til å redusere ensomhet og styrke livskvaliteten blant studenter. Det er dermed naturlig å stille spørsmål ved hvorfor det ikke allerede er utformet flere slike boformer i Norge. På bakgrunn av dette er det nødvendig å merke seg hva som kan være drivere og barrierer innenfor sosiale boformer.

Drivere for å utvikle sosiale boformer er mange, og funnene i studien viser at det blant annet dreier seg om økt livskvalitet i form av sosial kontakt og mellommenneskelige relasjoner. Både studentene, Kanalbyen og Trollvegg vektlegger sosiale møteplasser, opplevelser og aktiviteter som viktige for redusert ensomhet og økt livskvalitet. Særlig Kanalbyen fokuserte på ulike tilbud og tilrettelegging for studentene nærmere Kristiansand sentrum. Det kan være en driver for å knytte UiA nærmere byen, og som er i tråd med målsettingen fra Kristiansand kommune (Juul Frost arkitekter, 2014, s. 10). Kanalbyen som bydel innehar mange av de elementene som studentene trekker frem som viktige for god studenthelse. Dette skiller også Kanalbyen fra flere andre bydeler som utvikles i Norge, hvor man ofte finner at det er lite mangfold og få sosiale møtesteder. På bakgrunn av dette bør også andre norske universitetsbyer sette fokus på byutvikling i et folkehelseperspektiv.

En annen driver innenfor sosiale boformer er medvirkning som blir fremmet i plan- og bygningsloven (Helsedirektoratet, 2019). På tross av at både kommunal og statlig politikk viser til at medvirkning bør være sentralt i arbeidet med planarbeid, har studien tidligere pekt på at det finnes ulik grad av medvirkning i planprosesser (Wøhni, 2007, s. 16). Det er likevel grunn til å tro at all form for medvirkning kan være med på å gjøre en forskjell i tilnærmingen til profesjonelle boligaktører. Funnene i studien viser også at studentene har stor grad av tanker, meninger og innspill når det kommer til bolig og byutvikling. Det er derfor viktig å bygge relasjoner og gi studentene tilknytning til planprosesser. På bakgrunn av dette er det nødvendig at utbyggere eller andre aktører bidrar til et tidlig samarbeid når boligene skal planlegges. En barriere er derimot at dette er tidkrevende og derfor gjør at man trenger åpenhet og vilje for å studere nye løsninger. Menneskene som bor der, har ulik bakgrunn eller forutsetninger som betyr ulike behov. En annen barriere kan imidlertid også dreie seg om intensjonene i plan- og bygningsloven, samt skala for grad av medvirkning, og hvorvidt de fungerer i praksis. Det kan derfor være nødvendig med insentiver for å få utviklere til å

vektlegge folkehelse i arbeidet med byutvikling. Samtidig som også studentene bør få enda større rett til å delta i og påvirke beslutningsprosesser i kommunal politikk som omhandler dem.

Funnene i studien tar ikke høyde for mulige barrierer og utfordringer ved å bo i den kompakte byen, med påfølgende fordeler og goder i sosiale boformer. Eksempler på dette kan være spørsmål knyttet til økonomi, særlig blant studenter som ofte er en gruppe i samfunnet som innehar minst materielle ressurser. På tross av dette var ikke formålet med studien å avdekke de økonomiske utfordringene studentene møter, men heller belyse hvordan sosiale boformer kan virke helsefremmende på denne målgruppen. Likevel viser det kanskje nettopp at de manglende ressursene studenter ofte har, bør prioriteres i enda større grad når nye kompakte byer utvikles. Tidligere i studien ble det presentert at ensomhet er verre for helsen og trivselen enn mye annet som vi vet er skadelig (Kjøs, 2020, S. 12). Med bakgrunn i kostnadene dette har for individ og samfunn, kan det tenke seg å være hensiktsmessig å bruke enda større ressurser på å drive forebygging blant denne gruppen.

På bakgrunn av funnene i denne studien kan studentboligene i Aalborg være til inspirasjon for Kristiansand og andre universitetsbyer. Dette dreier seg om at Aalborg har klart å prioritere studentene i sentrum, tilrettelegge for høy grad av medvirkning og skape helsefremmende opplevelser i hverdagen. I Kristiansand er det planer om å utvikle containerhavna, som er et eldre industriområde, til en moderne bydel for byens befolkning. Et konkret forslag kan imidlertid være å prioritere studentboliger i det som blir en av byens flotteste beliggenhet, slik det har blitt gjennomført i Aalborg. På den måten kan man tilby flere studentboliger i et presset privat boligmarked. Videre styrker man Kristiansand som studentby og bidrar med å trekke UiA nærmere byen. Potensielt kan det også ha positiv innvirkning på studentenes helse, ved at man får anledning til å bo i en sosial boform med omgivelser som tilrettelegger for møteplasser og opplevelser.

7.0 Styrker og begrensinger ved studien

Denne studien tar utgangspunkt i en kvalitativ undersøkelse, som gir innsikt i informantenes erfaringer og meninger rundt det aktuelle temaet. På bakgrunn av at studien har begrenset utvalg og omfang, kan dette være en svakhet fordi det kan være vanskelig å generalisere funnene. Det kan imidlertid også være en styrke ved studien, gjennom at det er mulig å sammenligne flere av resultatene i studien opp mot samme målgruppe av studenter. Det har blitt gjennomført kvalitative intervju som dybdeintervju og fokusgruppeintervju. Gjennom fokusgruppeintervju kan man oppnå større grad av informasjonssamling fordi det genererer flere tanker og fører til at deltakerne snakker i felleskap, noe som er en styrke. Videre er det også et mål at studien kan bidra til refleksjoner omkring studenters boforhold og innvirkning på helsen, samt inspirere til å rette enda større fokus på denne målgruppen i fremtidens byutvikling.

En annen metodisk begrensning ved studien kan være at innsamlingsstrategien bidrar til at kun spesielt interesserte studenter tar kontakt og ønsker å delta som informanter. På den måten kan det være at man kun når ut til dem som har færre barrierer for å delta på arrangementer, og som har bedre forutsetninger for å skape sosiale nettverk. Det kan dermed være at man ikke får muligheten til å intervju en annen gruppe av informanter med andre perspektiver og flere ulike erfaringer rundt tematikken. Videre er enkelte av representantene rekruttert gjennom «snøballmodellen», noe som kan være en styrke fordi man oppnår et større mangfold av studenter med ulikt studieforløp. Imidlertid kan det også være en begrensning ved at man får informanter lik de man allerede skal intervju, og at dette gir mindre variasjon enn man ellers kunne fått.

I studien vil datamateriale være formet av informantenes erfaringer, som gjør at tankene og opplevelsene er objektive for dem. Det har også vært et mål under hele prosessen å være bevisst på egen forforståelse og være så nøytral som mulig, slik at oppgaven skal fremstå valid. På tross av dette kan det likevel være at studien bærer preg av at egen forforståelse kan ha påvirket at viktige erfaringer fra informantene har blitt utelatt, noe som kan være en begrensning. På den andre siden derimot, kan det tenkes at arbeidet som har blitt gjort med å intervju, analysere og presentere funnene i denne studien kan bidra med å innhente ny og viktig forskning på området. Dette er en styrke.

8.0 Konklusjon

Slik det ble presentert innledningsvis i studien er ensomhet en stor folkehelseutfordring (Helsedirektoratet, 2014, s. 11). Denne studien har derfor hatt som formål å undersøke hvilken innvirkning sosiale boformer i kompakt byutvikling har på ensomhet og livskvalitet blant studenter. Funnene har blitt diskutert opp mot tidligere forskning og teori på området. Gjennom de ulike intervjuene som oppgaven baserer seg på, kommer det frem at mange dimensjoner ved sosiale boformer kan være av betydning for studenters helse. Funnene viser at sosiale boformer i kompakt byutvikling kan bidra til å redusere ensomhet og styrke livskvalitet blant studenter gjennom flere faktorer. Av disse kommer det frem at utformingen av boligen i folkehelseperspektivet, må holde høy kvalitet og vektlegge estetisk bomiljø som appellerer til bruk. Videre viser funnene at deløsninger som den «den hjelpsomme naboen» kan bidra til at studentene oppnår økt tilhørighet til mennesker, noe som kan være en sentral forutsetning for å oppnå god livskvalitet. Møteplassene som kan oppstå dersom man bor i en sosial boform, kan ha innvirkning på ensomhet og livskvalitet ved at de bidrar som inngangsport for samtale og legger til rette for sosiale opplevelser i hverdagen. Dette er funn som belyser viktigheten av å etablere arenaer hvor studenter kan oppleve felleskap, mestring og sosial støtte. Videre er det også funn som kommer individ og samfunn til gode. Dette er gjennom samfunnsøkonomiske faktorer, men enda viktigere helsefremmende faktorer som påvirker individets egen helse og muligheten til mange gode år som student.

Funnene som har blitt belyst gjennom denne studien er ment å være en bidragsyter til utviklingen videre når det kommer til studenters helse, ved å forebygge ensomhet og øke livskvaliteten. Etter koronapandemien er dette temaer som er mer aktuelle og viktigere enn noen gang, og som bør få en større plass innen folkehelsearbeidet. Forhåpentligvis kan denne studien være med på å bidra til dette.

9.0 Referanseliste

Aalborg kommune. (2019). *Vi utvikler byer med kvalitet sammen*.

<https://referater.aalborg.dk/usercontrols/AalborgKommune/Referater/Pdf.aspx?pdfnavn=20116611-20432497-1.pdf&type=bilag&pdfid=106337>

Adeler, D. (2021, 12. mars). Studenter er mer ensomme enn noen gang under pandemien.

<https://www.rodekors.no/om/rode-kors-ungdom/nyheter/studenter-er-mer-ensomme-enn-noen-gang-under-pandemien3/>

Bjørnevik, B. (2018, 25. juli). Bare 15 prosent av studentene får plass i studentbolig.

<https://studenttorget.no/index.php?show=5665&expand=3797,5665&artikkelid=19622>

Braut, G. S. (2018, 30. august). Helsefremmende arbeid.

https://sml.snl.no/helsefremmende_arbeid

Dahlgren, G. & Whitehead, M (1991). Policies and strategies to promote social equality in health. Background document to WHO-strategy paper for Europe. Stockholm, Institute for future studies.

Dahlum, S. (2021, 9. mars). Validitet. <https://snl.no/validitet>

Design og arkitektur Norge. (u.å.). Vindmøllebakken – nyskapende inkluderende boform. Hentet 19. januar 2022 fra <https://doga.no/aktiviteter/dogas-priser/innovasjonsprisen-for-universell-utforming/vinnere-av-innovasjonsprisen-for-universell-utforming/nyskapende-inkluderende-boform/>

Folkehelseinstituttet. (2015, 11. Mai). Fakta om sosial støtte og ensomhet.

<https://www.fhi.no/fp/psykiskhelse/psykiskelidelser/sosial-stotte-og-ensomhet---faktaar/>

Folkehelseinstituttet. (2019, 23. September). Fakta om livskvalitet og trivsel.

<https://www.fhi.no/fp/psykiskhelse/livskvalitet-og-trivsel/livskvalitet-og-trivsel/>

Folkehelseinstituttet. (2020, 04. Mars). Sosialt bærekraftige lokalsamfunn.
<https://www.fhi.no/hn/folkehelse/artikler/sosialt-barekraftige-lokalsamfunn/>

Frost og Juul arkitekter (2014). Universitetsbyen Kristiansand. Utviklingsplan 2040.
<https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/9fcab9e36c2146b6ae02172fa3db5a3f/universitetsbyen-kristiansand-utviklingsplan-2040-1.pdf>

Gaining by Sharing. (u.å.). Vi utvikler bærekraftige boliger og konsepter basert på felles levestandarder. Hentet 19. januar 2022 fra <https://gainingbysharing.no/>

Hanssen, S. G., Hofstad, H., Saglie, I., Næss, P. & Røe, G. P. (2015). Hvorfor studere den kompakte byen? G S. Hanssen, H. Hofstad & I. Saglie (Red.), Kompakt byutvikling: muligheter og utfordringer (2. opplag., s. 13-25). Universitetsforlaget.

Hanssen, S. G. & Aarsæther, N. (2018). *Plan- og bygningsloven – fungerer loven etter intensjonene?* Universitetsforlaget.

Haugan, V. (2021, 28. april). Sosiale nettverk fremmer helse.
<https://ndla.no/nb/subject:1:1b7155ae-9670-4972-b438-fd1375875ac1/topic:1:baadf378-9a45-422f-a80f-154e203d2bc2/topic:1:2705dab9-344d-4473-bbdf-3538f9fedfe0/resource:9d1e21d2-0e30-4e52-906e-ed000f6598df>

Helgesen, K. M., Holm, A., Monkerud, L & Schmidt, L. *Bolig og folkehelse – hva er sammenhengen?* (NIBR-rapport 2014:16). Norsk institutt for by- og regionforskning.

Helsedirektoratet (2019, 12. september). Folkehelsearbeid og planlegging etter plan- og bygningsloven. <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/systematisk-folkehelsearbeid/mal-og-planlegging-i-folkehelsearbeidet/folkehelsearbeid-og-planlegging-etter-plan-og-bygningsloven#34b4cd1d-e8fb-43ad-a53f-9787eb8dd0d1-praktisk>

Helsedirektoratet (2014). *Psykisk helse og trivsel i folkehelsearbeidet* (IS-2263).
Helsedirektoratet. https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/psykisk-helse-og-trivsel-i-folkehelsearbeidet/Psykisk%20helse%20og%20trivsel%20i%20folkehelsearbeidet.pdf/_attachement/inline/c3e9d9e3-8a17-45ee-a66e-

4ea6850789ee:236bae07e0b209e222ff1747dba9ad3336c813dd/Psykisk%20helse%20og%20t
rivsel%20i%20folkehelsearbeidet.pdf

Helsenorge. (2018, 31. oktober). Isolasjon og ensomhet. <https://www.helsenorge.no/psykisk-helse/isolasjon-og-ensomhet/>

Henning Larsen. (u.å.). *Offisiell innvielse av et nytt universitetsbygg ved havnefronten i Aalborg*. Hentet 6. april 2022 fra <https://henninglarsen.com/da/news/archive/2014/09/25-official-inauguration-at-the-new-waterfront-campus-in-aalborg>

Hofstad, H. (2018). *Hva er viktige faktorer for lokal utøvelse av folkehelseoppdraget, og hvordan kan folkehelsemyndighetene støtte opp?* (NOTAT 2018:103) NIBI By- og regionforskningsinstituttet. <https://docplayer.me/122300543-Hva-er-viktige-faktorer-for-lokal-utovelse-av-folkehelseoppdraget-og-hvordan-kan-folkehelsemyndighetene-stotte-opp.html>

Hofstad, H. (2015). Folkehelse – vitalisering av sosial bærekraft i kompakt byutvikling? G S. Hanssen, H. Hofstad & I. Saglie (Red.), *Kompakt byutvikling: muligheter og utfordringer* (2. utg., s. 207-231). Universitetsforlaget.

Hofstad, H., Raanaas, R K., Nordh, H., Aamodt, G. & Hjellset, T V. (2016). *Helsefremmende lokalsamfunn – hva sier forskningen?* (Plan 3-04). Universitetsforlaget. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-3045-2016-03-04-06>

Kjøps, P. (2020). *Alene: En bok om ensomhet*. Vigmostad & Bjørke.

Kommunetorget. (2021). Folkehelse i kommunalt planarbeid. Modell som illustrer prosessen. <https://www.kommunetorget.no/Temaomrader/Folkehelse/Hva-er-folkehelse/Folkehelseperspektivet-i-utarbeiding-av-planprogram/>

Kristiansand kommune. (2020). Lund torv – områderegulering. Planbeskrivelse med konsekvensutredning. <http://webhotel3.gisline.no/GisLinePlanarkiv/4204/1443/Dokumenter/PB1443.pdf>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2021). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal.

Lovdata. (2021, 05. Juli). Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven).

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>

Malterud, K. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4.utg.).

Universitetsforlaget.

Meld. St. 20 (2016-2017). *Bærekraftige byer og sterke distrikt*. Det kongelige kommunal- og moderne moderniseringsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/d15e0f19e7d9439ea5c1b08ba888bdd1/nn-no/pdfs/stm201620170018000dddpdfs.pdf>

Meld. St. 28 (2011-2012). *Gode bygg for eit betre samfunn. Ein framtidsretta bygningspolitikk*. Det kongelige kommunal- og regionaldepartement.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/608854f3f82b4b4e90d500244ff1d186/nn-no/pdfs/stm201120120028000dddpdfs.pdf>

Millstein, M & Hofstad, H. (2017). *Fortetning og folkehelse – hvilke folkehelsekonsekvenser har den kompakte byen*. (NIBR-rapport 2017:2). By- og regionforskningsinstituttet.

<file:///C:/Users/Emma%20Lie/Downloads/endeligrapportmars2017.pdf>

Moltumyr, A. & Paulssen, E. (u.å.).

<https://www.kommunetorget.no/Temaomrader/Folkehelse/Hva-og-hvorfor-folkehelse/Medvirkning-i-folkehelse--og-planarbeidet/>

Mæland, G, J. (2010). *Forebyggende helsearbeid* (3. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2019, 23. mai). Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag.

<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/med-helse/vurdering-av-kvalitative-forskningsprosjekt-innen-medisin-og-helsefag/>

Nitter, K. (2021, 03. juli). Forskere mener flere bør bo i kollektiv. Nye boformer kan være med å løse flere av dagens samfunnsutfordringer. <https://forskning.no/baerekraft-hus-og-hjem-partner/forskere-mener-flere-bor-bo-i-kollektiv/1883927>

Næss, S. (2012). Språkbruk, definisjoner. S. Næss, T, Moum & J. Eriksen (Red.), *Livskvalitet: Forskning om det gode liv* (2. utg., s. 15-51). Fagbokforlaget.

Prop. 1 S (2012-2013). *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)*. Helse- og omsorgsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/7df13d2ea4eb447e93cdf3f7e42b2/no/pdfs/prp201220130001hodddpdfs.pdf>

Regjeringen. (2019, 25. februar). Folkehelse.
<https://www.regjeringen.no/no/sub/stedsutvikling/ny-emner-og-eksempler/folkehelse/id683844/>

Regjeringen. (2019, 05. april). Meld. St. 19 (2018-2019): Folkehelsemeldingen – gode liv i et trygt samfunn. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/>

Regjeringen. (2021, 01. juni). Folkehelseloven. <https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/folkehelse/innsikt/folkehelsearbeid/id673728/>

Schmidt, L. (2014). Kompakt by, bokvalitet og sosial bærekraft. (NIBR-rapport: 2014:12). Norsk institutt for by- og regionforskning.
<file:///C:/Users/Emma%20Lie/Downloads/Kompakt%20by%20bokvalitet%20og%20sosial%20berekraft%202014.pdf>

Sivertsen, B. (2021). SHoT tilleggundersøkelse 2021: *studentenes helse- og trivselsundersøkelse*. Folkehelseinstituttet.
<https://sioshotstorage.blob.core.windows.net/shot2018/SHOT2021.pdf>

Skjetne, I. & Haugan, V. (2020, 11. februar). Helsefremmende og forebyggende arbeid.
<https://ndla.no/nb/subject:1:2cbe8089-7d7b-407f-8f04-fbfc116abc1/topic:2:183730/topic:2:4013/resource:1:4018>

Solberg, O. E. (2021). Sosiale boformer - boliger med deling og nabofellesskap.
<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13391486-1611907897/Tjenester%20og%20tilbud/Plan%2C%20bygg%20og%20eiendom/Byggesaksveiledere%2C%20normer%20og%20skjemaer/Sosiale%20boformer.pdf>

Statistisk sentralbyrå. (2021, 02. November). Livskvalitet i Norge 2021.
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekara/artikler/livskvalitet-i-norge-2021>

Statistisk sentralbyrå. (2017, 18. Juli). Bolig og nærmiljø. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bolig-og-naermiljo>

St.meld. nr. 31 (2002 – 2003). Storbymeldingen: om utvikling av storbypolitikk. Det kongelige kommunal- og regionaldepartement.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/86a4c994140142598a575ed85c2be401/no/pdfs/stm200220030031000dddpdfs.pdf>

Sørensen, T. (2012). Sosial støtte, lokalsamfunn. S. Næss, T. Moum & J. Eriksen (Red.), *Livskvalitet: forskning om det gode liv* (s. 199-205). Fagbokforlaget.

Thagaard, T. (2003). Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metoden. Fagbokforlaget.

World Health Organization. (2012, 01. mars). WHOQOL: Measuring Quality of Life.
<https://www.who.int/tools/whoqol>

Wøhni, A. (2007). «Virker medvirkning virkelig?». *Evaluering av planmedvirkning i storbyene*. (Sluttrapport 513134). Asplan Viak AS. https://www.medvirkning.no/wp-content/uploads/VIRKER_MEDVIRKNING_VIRKELIG_EVALUERING_AV_PLANMEDVIRKNING_I_STORBYENE_Sluttrapport.pdf

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet «byutvikling i et folkehelseperspektiv?»»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke ensomhet og livskvalitet i kompakt byutvikling. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å avdekke faktorer som kan påvirke ensomhet og livskvalitet blant studenter i kompakt byutvikling. Dette arbeidet er i forbindelse med min masteroppgave hvor det er ønskelig å utforske Kanalbyen som er en ny bydel i Kristiansand. Det er en flott beliggenhet, og kun et steinkast unna alle byens fasiliteter. Problemstillingen som skal analyseres i masteroppgaven dreier seg om hvordan kompakt byutvikling kan bidra til å redusere ensomhet og styrke livskvalitet blant studenter.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap med institutt for ernæring og folkehelse er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget i denne studien deles inn i tre ulike grupper:

Utvalg 1: Kristiansand kommune.

Utvalg 2: studenter (mellom 22 og 27 år).

Utvalg 3: private aktører som Kanalbyen AS og Trollvegg arkitektstudio.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i kvalitative intervju. Det vil ta deg rundt en time. I intervjuet vil vi komme inn på spørsmål om egne tanker om ensomhet og

livskvalitet, styrker og eventuelle svakheter ved Kanalbyen som kompakt by, samt innspill, ideer og tips til hvordan kompakt byutvikling kan bidra til bedre studenthelse. Dine svar fra det kvalitative intervjuet blir registrert ved hjelp av lydopptak.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Ved behandlingsansvarlig institusjon vil student og veiledere ha tilgang til informasjonen. For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene, vil navn og kontaktopplysningene dine bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Det skal ikke være mulig å gjenkjenne deltakerne i publikasjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er juni 2022. Personopplysninger og lydopptak vil bli slettet ved prosjektslutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra institutt for ernæring og folkehelse har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personvernsopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene

- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Institusjon for ernæring og folkehelse ved Universitetet i Agder til Emma Dybesland Lie (emmadl16@uia.no, 92229010) og Mikaela Vasstrøm (mikaela.vasstrom@uia.no, 91575770). Vårt personvernombud er Johanne Warberg Lavold (personvernombud@uia.no, 38141328). Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet byutvikling i folkehelseperspektiv, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i kvalitativt intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide til fokusgruppeintervju med studentene ved UiA

I fokusgruppeintervjuet med studentene vil det bli benyttet båndopptaker og deltakerne vil få muligheten til å stille spørsmål før båndopptaker settes på, og intervjuet starter. Det vil bli servert gratis pizza og brus, og intervjuet skal være i hyggelige lokaler for å skape en trygg og god atmosfære.

Innledningsvis vil jeg introdusere meg selv, og litt mer informasjon om prosjektet. Her vil jeg også definere ulike begrep som studentene bør kjenne til før intervjuet starter. Videre er det ønskelig at alle deltakerne presenterer seg med navn, sier noen ord om seg selv og sine interesser. Det vil etter hvert bli stilt ulike spørsmål, hvor målet er at deltakerne skal snakke løst og fast om et emne. Ved behov vil det bli stilt oppfølgingsspørsmål, og når deltakerne snakker seg tomme om et spørsmål eller emne går vi videre til neste.

Spørsmål 1: Hva tenker dere er attraktivt ved å bo i en kompakt by?

Spørsmål 2: Hva tenker dere kan være utfordringene ved å bo i en kompakt by?

Spørsmål 3: Har nabolag og måten vi bor på innvirkning på livskvalitet? Hvorfor og hvordan?

Spørsmål 4: Hva tror dere skaper ensomhet?

Spørsmål 5: Hvilke tiltak mener dere kan iverksettes for fremtidens boformer for å motvirke ensomhet?

Avslutningsvis vil det være mulig å stille spørsmål til intervjuet, samt snakke løst og fast om diverse temaer. Det vil også bli gitt en stor takk for deltakelse til dette prosjektet!

Vedlegg 3: intervjuguide til studenter som bor i Kanalbyen

Det vil bli benyttet båndopptaker under intervjuet og deltakerne vil få muligheten til å stille spørsmål før båndopptaker settes på, og intervjuet starter.

Innledningsvis vil jeg introdusere meg selv, og litt mer informasjon om prosjektet. Her vil jeg også definere ulike begrep som studentene bør kjenne til før intervjuet starter. Det vil etter hvert bli stilt ulike spørsmål, hvor målet er at deltakeren skal snakke løst og fast om et emne. Ved behov vil det bli stilt oppfølgingsspørsmål, og når deltakeren snakker seg ferdig om et spørsmål eller emne går vi videre til neste.

Spørsmål 1: Hva mener du er attraktivt ved å bo i Kanalbyen?

Spørsmål 2: Hva mener du kan være utfordringene eller barrierene ved å bo i Kanalbyen for en student?

Spørsmål 3: Har nabolag og måten vi bor på innvirkning på livskvalitet? Hvorfor og hvordan?

Spørsmål 4: På hvilken måte tror du sosiale boformer med deleløsninger og fellesrom kan redusere ensomhet?

Spørsmål 5: Hva må til for at du ønsker å ta i bruk et fellesrom eller andre sosiale løsninger i Kanalbyen?

Spørsmål 6: Hvilke tiltak mener du kan iverksettes i Kanalbyen og fremtidens boformer for å motvirke ensomhet?

Avslutningsvis vil det være mulig å stille spørsmål til intervjuet, samt snakke løst og fast om diverse temaer. Det vil også bli gitt en stor takk for deltakelse til dette prosjektet!

Vedlegg 4: Intervjuguide til representant fra Kanalbyen

Det vil bli benyttet båndopptaker under intervjuet og deltakeren vil få muligheten til å stille spørsmål før båndopptaker settes på, og intervjuet starter. Innledningsvis vil jeg introdusere meg selv, og litt mer informasjon om prosjektet.

Spørsmål 1: På hvilken måte har dere i Kanalbyen jobbet med boliger tilpasset unge som studenter? Hvilke erfaringer har dere fra dette?

Spørsmål 2: På hvilken måte er studenter en viktig gruppe innbyggere i den kompakte by? Hvorfor?

Spørsmål 3: Hva tenker dere er viktige kvaliteter for utforming av boliger for studenter og byrom? Og hvorfor?

Spørsmål 4: Hvordan kan man tiltrekke seg flere studenter og hva gjør det attraktivt for denne gruppen?

Spørsmål 5: Hva er det i Kanalbyen som vil kunne appellere til studenter?

Avslutningsvis vil det være mulig å stille spørsmål til intervjuet, samt snakke løst og fast om diverse temaer. Det vil også bli gitt en stor takk for deltakelse til dette prosjektet!

Vedlegg 5: Intervjuguide til representant fra Trollvegg Arkitektstudio

Det vil bli benyttet båndopptaker under intervjuet og deltakeren vil få muligheten til å stille spørsmål før båndopptaker settes på, og intervjuet starter. Innledningsvis vil jeg introdusere meg selv, og litt mer informasjon om prosjektet.

Spørsmål 1: På hvilken måte har dere i Trollvegg jobbet med boliger tilpasset unge som studenter? Hvilke erfaringer har dere fra dette?

Spørsmål 2: Hva tenker dere er viktige kvaliteter for at en bolig skal være god for studenter?

Spørsmål 3: Hvilke fasiliteter trenger studenter for å bo godt?

Spørsmål 4: Hva er viktig for at fellesrom skal fungere på en god måte?

Spørsmål 5: Hva mener dere er de gode løsningene i kompakt byutvikling som reduserer ensomhet?

Spørsmål 6: Hvordan kan man tiltrekke seg flere studenter og hva gjør det attraktivt for denne gruppen?

Avslutningsvis vil det være mulig å stille spørsmål til intervjuet, samt snakke løst og fast om diverse temaer. Det vil også bli gitt en stor takk for deltakelse til dette prosjektet!

Vedlegg 6: Godkjenning fra NSD

28.10.2021, 23:59

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD sin vurdering

Prosjektittel

Byutvikling i folkehelseperspektiv

Referansenummer

860388

Registrert

21.07.2021 av Emma Dybesland Lie - emmadl16@student.uia.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for helse- og idrettsvitenskap / Institutt for folkehelse, idrett og ernæring

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Mikaela Vasstrøm , mikaela.vasstrom@uia.no, tlf: 91575770

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Emma Dybesland Lie, emmahjerter@hotmail.com, tlf: 92229010

Prosjektperiode

02.08.2021 - 17.06.2022

Status

28.10.2021 - Vurdert

Vurdering (2)

28.10.2021 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 04.10.2021.

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 28.10.2021. Behandlingen kan fortsette.

ENDRING

Prosjektet har endret formål, og med det er også datakilden og informasjonsskrivet oppdagert.

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om

helseforhold frem til 17.06.2022.

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

For særlige kategorier av personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til videre med prosjektet!

16.08.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjema med vedlegg 16.8.2021. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om helseforhold frem til 15.6.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

For særlige kategorier av personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Kontaktperson hos NSD: Lasse Raa

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 7: Godkjenning fra FEK

Emma Dybesland
Lie

Besøksadresse:
Universitetsveien 25
Kristiansand

Ref: [object Object]

Tidspunkt for godkjenning: : 26/11/2021

Søknad om etisk godkjenning av forskningsprosjekt - Byutvikling i et folkehelseperspektiv

Vi informerer om at din søknad er ferdig behandlet og godkjent.

Kommentar fra godkjenner:

Hilsen
Forskningsetisk komite
Fakultet for helse - og idrettsvitenskap
Universitetet i Agder

UNIVERSITETET I AGDER
POSTBOKS 422 4604 KRISTIANSAND
TELEFON 38 14 10 00
ORG. NR 970 546 200 MVA - post@uia.no -
www.uia.no

FAKTURAADRESSE:
UNIVERSITETET I AGDER,
FAKTURAMOTTAK
POSTBOKS 383 ALNABRU 0614 OSLO